Θρησκευτικά Α΄ Γυμνασίου

Ένα ταξίδι ζωής:

Η συνάντηση Θεού και ανθρώπου μέσα από τις βιβλικές διηγήσεις

Τόμος 2ος

Θρησκευτικά Α΄ Γυμνασίου

Ένα ταξίδι ζωής:
Η συνάντηση Θεού και ανθρώπου μέσα από τις βιβλικές διηγήσεις

Το βιβλίο μαθητή για τη διδασκαλία του Μαθήματος των Θρησκευτικών της Α΄Γυμνασίου βασίστηκε στα παρακάτω:

α. Φάκελος Μαθήματος. Η θρησκεία στη ζωή, στην ιστορία και στον πολιτισμό. Πορεία και ανάπτυξη. Έντυπο Υλικό στα Θρησκευτικά Α΄ Γυμνασίου, **που επιμελήθηκαν οι Όλγα Γριζοπούλου – Δρ. Θεολογίας, Παναγιώτης Υφαντής – Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας ΑΠΘ, Βάσω Γώγου – Θεολόγος, Φιλόλογος, Απόστολος Μπάρλος – Θεολόγος, MTh Θεολογίας.**

β. Φάκελος Μαθήματος. Η θρησκεία στη ζωή, στην ιστορία και στον

πολιτισμό. Πορεία μέσα από αντιθέσεις. Έντυπο Υλικό στα Θρησκευτικά Β΄ Γυμνασίου, **που επιμελήθηκαν οι Θανάσης Νευροκοπλής – ΜΤh Θεολογίας, Παναγιώτης Υφαντής – Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας ΑΠΘ, Λάσκαρης Ιατρόπουλος – ΜΤh Θεολογίας, Ζωή Τερλιμπάκου – Δρ. Θεολογίας, Διονυσία Χατζή – ΜΤh Θεολογίας.**

γ. Φάκελος Μαθήματος. Η θρησκεία στη ζωή, στην ιστορία και στον πολιτισμό. Από το τοπικό στο οικουμενικό. Έντυπο Υλικό στα Θρησκευτικά Γ΄ Γυμνασίου, **που επιμελήθηκαν οι Γεώργιος Στριλιγκάς – Θεολόγος, Φιλόλογος, Γεώργιος Παπαδόπουλος – Θεολόγος, Φιλόλογος, Αρσένιος Αρσενάκης – ΜΔΕ Θεολογίας, Μαρία Χατζηαποστόλου – Δρ. Θεολογίας.**

δ. Θρησκευτικά Α΄ Γυμνασίου. Παλαιά Διαθήκη. Προϊστορία του Χριστιανισμού, **που επιμελήθηκαν οι Όλγα Γκριζοπούλου – Δρ. Θεολογίας και η Πηγή Καζλάρη – Θεολόγος.**

ε. Θρησκευτικά Β΄ Γυμνασίου. Καινή Διαθήκη. Ο Ιησούς Χριστός και το έργο του, **που επιμελήθηκαν οι Γέωργιος Τσανανάς (†) και Απόστολος Μπάρλος – Master Θεολογίας.**

στ. Θέματα από την Αγία Γραφή. Α΄ Εκκλησιαστικού Γυμνασίου, **που επιμελήθηκαν οι Σωτήριος Δεσπότης – Καθηγητής Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Θρησκειολογίας ΕΚΠΑ, Νικόλαος Παύλου – Δρ. Θεολογίας, Συντονιστής ΕΕ, Αθανάσιος Στογιαννίδης – Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας ΑΠΘ.**

ζ. Σύγχρονα δημοσιευμένα γραπτά και πολυτροπικά κείμενα.

Δημιουργήθηκε με την ευθύνη της άμισθης Επταμελούς Επιστημονικής Επιτροπής, η οποία συγκροτήθηκε από το ΙΕΠ στις 19/12/2019 με σκοπό:

Α) Εισήγηση για την βέλτιστη δυνατή μεταβατική λύση του ζητήματος με στόχο την πλήρη συμμόρφωση των Προγραμμάτων Σπουδών του Μαθήματος των Θρησκευτικών με τις αποφάσεις του Σ.τ.Ε., για το χρονικό διάστημα που θα απαιτηθεί μέχρι τη συγγραφή και εφαρμογή των νέων Προγραμμάτων Σπουδών και του αντιστοίχου διδακτικού υλικού για το Μάθημα των Θρησκευτικών

Β) Εισήγηση για τους τρόπους και τις μεθόδους εφαρμογής των

αποφάσεων του Σ.τ.Ε., του ΕΔ-ΔΑ και της ΑΠΔΠΧ, όσον αφορά σε όλες τις υπόλοιπες πτυχές των αποφάσεων αυτών που συνδέονται με το Μάθημα των Θρησκευτικών, με έμφαση στη διατήρηση της υποχρεωτικότητας του Μαθήματος και τη διαδικασία απαλλαγής των μαθητών/μαθητριών

Εικονογράφηση εξωφύλλου: Μπάμπης Πυλαρινός (Global party / Ακρυλικό σε καμβά)

Την ευθύνη για την επιμέλεια του παρόντος βιβλίου είχε ως μέλος της επιτροπής ο Αθανάσιος Στογιαννίδης, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας ΑΠΘ.

Η αξιολόγηση, η κρίση των προσαρμογών και η επιστημονική επιμέλεια του προσαρμοσμένου βιβλίου πραγματοποιείται από τη Μονάδα Ενταξιακής και Ειδικής Εκπαίδευσης του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Η προσαρμογή του βιβλίου για μαθητές με μειωμένη όραση από το ΙΤΥΕ – ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ πραγματοποιείται με βάση τις προδιαγραφές που έχουν αναπτυχθεί από ειδικούς εμπειρογνώμονες για το ΙΕΠ.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

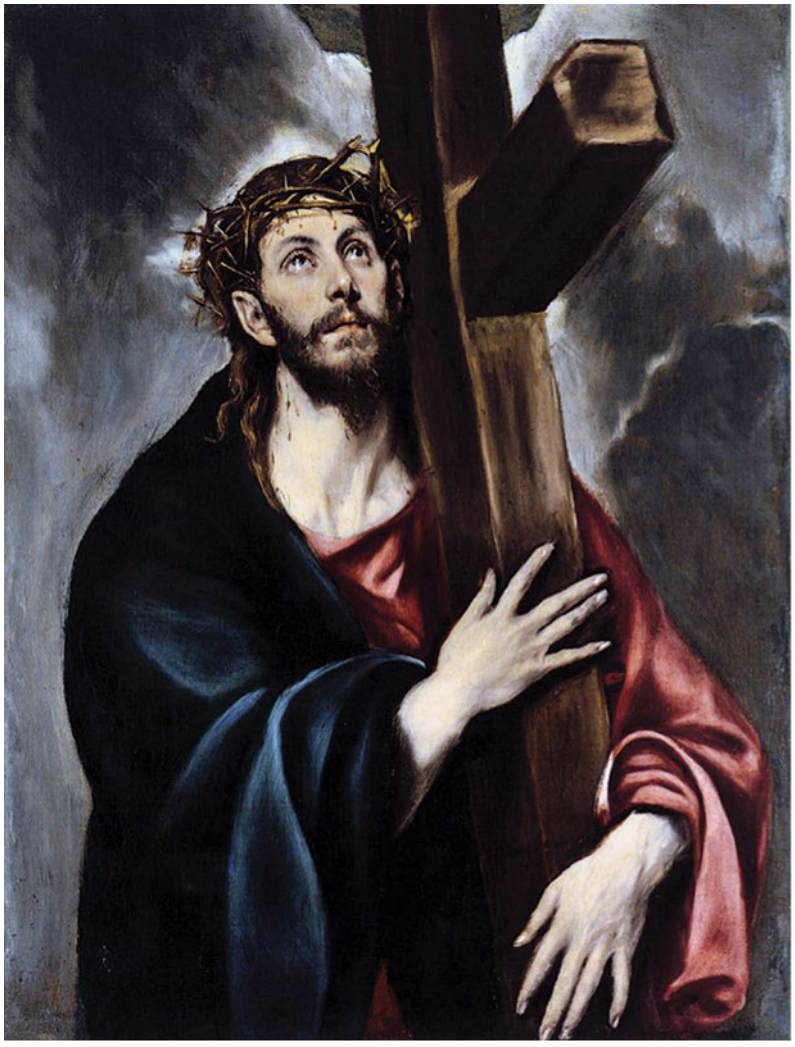
Θρησκευτικά Α΄ Γυμνασίου

Βιβλίο Μαθητή

Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»
ΑΘΗΝΑ

Δ΄ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ο Θεός γίνεται άνθρωπος: Το πιο συγκλονιστικό γεγονός της ιστορίας του ανθρώπου

Ο Χριστός φέρων τον Σταυρόν
(Δομήνικος Θεοτοκόπουλος)

Εισαγωγικά

Ο Θεός δεν άφησε τον άνθρωπο μόνο του. Ούτε, βέβαια, επρόκειτο ποτέ να τον αφήσει στην τύχη του. Πάντα ήταν, είναι και θα είναι μαζί του. Το πιο συγκλονιστικό γεγονός αυτής της συνάντησης Θεού και ανθρώπου αποτέλεσε η Ενανθρώπηση του Θεού. Ο Θεός γίνεται άνθρωπος, για να μπορέσει ο άνθρωπος να φτάσει κοντά στον Θεό και να γευτεί τη δύναμη και τη μεγαλοπρέπειά Του. Η παρουσία του Χριστού χάρισε στους ανθρώπους την ελπίδα, προσφέροντας ζωή και λύτρωση από την αμαρτία και τον θάνατο. Τι ακριβώς όμως σημαίνουν όλα αυτά; Για να μπορέσουμε να λάβουμε απάντηση στο ερώτημα αυτό, θα πρέπει να διερευνήσουμε ένα άλλο ερώτημα: Ποιος είναι ο Χριστός; Ακριβώς στο σημείο αυτό θα εστιάσουμε

την προσοχή μας στα όσα ακολουθούν.

Περιεχόμενα – Διδακτικές Ενότητες

11. Γνώμες των ανθρώπων για τον Ιησού Χριστό

12. Ποιος είναι ο Ιησούς Χριστός;

13. Ο Ιησούς Χριστός διδάσκει και φανερώνει έναν νέο τρόπο ζωής

14. Ο Ιησούς Χριστός φανερώνει με σημεία έναν καινούριο κόσμο

15. Ο Ιησούς Χριστός προσφέρει τη ζωή Του… για να ζήσει ο άνθρωπος!

11. Γνώμες των ανθρώπων για τον Ιησού Χριστό

i. Πρόσωπα της εποχής Του

Ο Ιησούς στον Πιλάτο, Μτ 27, 11-26

«Ο Ιησούς στάθηκε μπροστά στο Ρωμαίο διοικητή, κι εκείνος άρχισε την ανάκριση: "Εσύ είσαι λοιπόν ο βασιλιάς των Ιουδαίων;". Ο Ιησούς του αποκρίθηκε: "Ναι, όπως το λες". Άρχισαν τότε να τον κατηγορούν οι αρχιερείς και οι πρεσβύτεροι, μα αυτός δεν έδινε καμιά απάντηση. "Δεν ακούς πόσα σού καταμαρτυρούν;", του λέει ο Πιλάτος. Ο Ιησούς όμως δεν έδινε καμιά απάντηση, κι ο διοικητής απόρησε πολύ γι' αυτό. Υπήρχε η συνήθεια κάθε Πάσχα να ελευθερώνει ο Ρωμαίος διοικητής έναν φυλακισμένο, όποιον θα του ζητούσε ο λαός.

Ο Χριστός ενώπιον του Πιλάτου (Duccio di Buoninsegna)

Στις φυλακές βρισκόταν τότε ένας πασίγνωστος φυλακισμένος, που λεγόταν Βαραββάς. Όταν συγκε-ντρώθηκε λοιπόν το πλήθος, ο

Πιλάτος τούς ρώτησε: “Ποιον θέλε-
τε να σας ελευθερώσω; Τον Βαραβ-
βά ή τον Ιησού, που λένε ότι είναι ο
Μεσσίας;”. Γιατί είχε καταλάβει πως
από φθόνο και μόνο τού είχαν πα-
ραδώσει τον Ιησού. Ενώ καθόταν
στη δικαστική του έδρα, η γυναίκα
του του έστειλε με κάποιον ετού-
το το μήνυμα: “Μην κάνεις τίποτα
εναντίον αυτού του αθώου, γιατί
πολύ ταλαιπωρήθηκα απόψε στ’
όνειρό μου εξαιτίας του”. Στο μετα-
ξύ οι αρχιερείς και οι πρεσβύτεροι
του συνεδρίου έπεισαν το πλήθος
να ζητήσουν να ελευθερωθεί ο Βα-
ραββάς και να θανατωθεί ο Ιησούς.
Όταν, λοιπόν, τους ξαναρώτησε ο
διοικητής: “Ποιον από τους δύο θέ-
λετε να σας ελευθερώσω;” το πλή-
θος αποκρίθηκε: “Τον Βαραββά!”.
Τους λέει ο Πιλάτος: “Και τι να τον
κάνω τον Ιησού, που λένε ότι είναι
ο Χριστός;”. Κι όλοι τού λένε: “Να

σταυρωθεί!”. Ο Πιλάτος ξαναρωτά: «Γιατί; Τι κακό έκανε;». Το πλήθος όμως κραύγαζε με περισσότερη δύναμη: “Να σταυρωθεί!”. Όταν είδε ο Πιλάτος πως έτσι δεν πετυχαίνει τίποτα, αλλά αντίθετα γίνεται περισσότερη αναταραχή, πήρε νερό και ένιψε τα χέρια του μπροστά στο πλήθος, λέγοντας: “Εγώ είμαι αθώος για το αίμα αυτού του δικαίου· το κρίμα πάνω σας”. Τότε αποκρίθηκε όλος ο λαός και είπε: “Το αίμα του πάνω μας και πάνω στα παιδιά μας”. Έτσι τους απέλυσε το Βαραββά, ενώ τον Ιησού τον μαστίγωσε και τον παρέδωσε να σταυρωθεί».

Ο Ιησούς και ο Νικόδημος, Ιω 3, 1-8

«Κάποιος από τους Φαρισαίους που λεγόταν Νικόδημος, άρχοντας των Ιουδαίων, ήρθε στον Ιησού νύχτα και του είπε: "Διδάσκαλε, ξέρουμε πως ο Θεός σε έστειλε να διδάξεις· γιατί κανείς δεν μπορεί να κάνει αυτά τα θαύματα που κάνεις εσύ, αν ο Θεός δεν είναι μαζί του". Ο Ιησούς του είπε: "Σε βεβαιώνω, πως αν δεν γεννηθεί κανείς ξανά, δεν μπορεί να δει τη βασιλεία του Θεού". Τον ρώτησε ο Νικόδημος: "Πώς είναι δυνατόν ένας άνθρωπος ηλικιωμένος πια να γεννηθεί ξανά; Μήπως μπορεί να μπει στην κοιλιά της μάνας του και να γεννηθεί άλλη μια φορά;". Ο Ιησούς τού απάντησε: "Σε βεβαιώνω πως αν κανείς δεν γεννηθεί απ' το νερό κι από το Πνεύμα,

δεν μπορεί να μπει στη βασιλεία του Θεού. Ό,τι γεννιέται από τον άνθρωπο είναι ανθρώπινο, ενώ ό,τι γεννιέται από το Πνεύμα είναι πνευματικό. Μην απορείς που σου είπα ότι πρέπει να γεννηθείτε ξανά. Ο άνεμος πνέει όπου θέλει· ακούς τη βοή του, αλλά δεν ξέρεις από πού έρχεται και πού πηγαίνει· έτσι συμβαίνει και με καθέναν που γεννιέται από το Πνεύμα"».

Ιώσηπος, Ιουδαϊκή Αρχαιολογία, **Βιβλίο 18, 3, 63-64**

Εκείνη την περίοδο περίπου έζησε ο Ιησούς, ο σοφός άνθρωπος, αν βέβαια μπορεί κανείς να τον αποκαλέσει άνθρωπο. Ήταν εκείνος που έκανε απίστευτα πράγματα και ήταν ο δάσκαλος ανθρώπων που δέχονται την αλήθεια ευχαρίστως. Προσέλκυσε πολλούς Ιουδαίους αλλά και πολλούς Έλληνες. Ήταν ο Χριστός. Όταν ο Πιλάτος –αφού άκουσε να τον κατηγορούν άνθρωποι που είναι οι επιφανέστεροι ανάμεσά μας– τον καταδίκασε να σταυρωθεί, εκείνοι που από την αρχή τον αγάπησαν δεν έπαψαν να τον αγαπούν. Διότι εμφανίστηκε σ' αυτούς την τρίτη ημέρα αναστημένος, όπως οι προφήτες του Θεού

το είχαν προφητέψει μαζί με πολλά άλλα θαυμαστά πράγματα γι' αυτόν. Ενώ οι Χριστιανοί, όπως ονομάστηκαν από αυτόν, δεν έχουν εξαφανιστεί μέχρι σήμερα.

Ο λόγιος Ιώσηπος Φλάβιος γεννήθηκε το 37 μ.Χ. στην Ιερουσαλήμ. Υπήρξε ο πρώτος ιστορικός που έγραψε την ιστορία των Ιουδαίων στο βιβλίο του Ιουδαϊκή Αρχαιολογία. **Στο έργο του δίνει πληροφορίες για τον Ιησού και τους ανθρώπους του περιβάλλοντός του.**

Τάκιτος, Annales, 15,44

Έτσι, για να διαψεύσει τις φήμες ο Νέρωνας, θεώρησε ενόχους και υπέβαλε σε βασανιστήρια αυτούς που ήταν μισητοί για τις απεχθείς πράξεις τους και που το πλήθος αποκαλούσε chrestiani [χριστιανούς]. Η ονομασία αυτή προέρχεται από τον Christus [Χριστό] τον οποίο, την εποχή της ηγεμονίας του Τιβέριου, ο έπαρχος Πόντιος Πιλάτος είχε υποβάλει σε μαρτύριο. Ενώ αυτή η βδελυρή δεισιδαιμονία κατεστάλη αμέσως, τώρα έχει επανέλθει και όχι μόνο στην Ιουδαία όπου είχε γεννηθεί το κακό αλλά και στη Ρώμη, όπου συρρέει ό,τι πιο φρικτό και αναίσχυντο υπάρχει στον κόσμο, και βρίσκει εκεί πολυάριθμη πελατεία.

Ο Τάκιτος (56-120) ήταν ένας από τους σημαντικότερους Λατίνους ιστορικούς. Στα δύο μεγάλα του έργα Annales (Χρονικά) και Historiae, εξετάζει την ιστορία της Ρώμης από τον θάνατο του Αυγούστου (14 μ.Χ.) μέχρι τον θάνατο του Δομιτιανού (96 μ.Χ.).

Κέλσου, Αληθής Λόγος [απόσπασμα από το έργο του Ωριγένη Κατά Κέλσου 2.9]

Αν ήταν θεός, δε θα ήταν δυνατόν ούτε να συρθεί δεμένος ούτε πολύ περισσότερο –αυτός, που θεωρείτο Σωτήρας και Υιός και αγγελιοφόρος του Υψίστου Θεού– να εγκαταλειφθεί και να παραδοθεί από τους συντρόφους του και αυτούς που τον συναναστρέφονταν και τον είχαν σαν δάσκαλό τους μακριά απ' όλους.

Ο Κέλσος είναι φιλόσοφος του 2ου αιώνα μ.Χ. και συγγραφέας του έργου Αληθής Λόγος. Αν και το έργο του δεν έφτασε ποτέ σε μας στην αρχική του μορφή, η ανασύνθεσή του σε μεγάλο ποσοστό έγινε μέσα από τη διεξοδική ανασκευή των επιχειρημάτων του Κέλσου, τα οποία παραθέτει ο Ωριγένης στο απολογητικό του έργο Κατά Κέλσου.

Επίσης: Εξωχριστιανικές μαρτυρίες που επιβεβαιώνουν την ιστορικότητα του Ιησού, εντοπίζονται στα έργα του Σαμαρείτη Θαλλού (Thallus), ο οποίος σε χρονικό που γράφτηκε στη Ρώμη περί το 52 μ.Χ. αναφέρει το σκότος κατά τη Σταύρωση, γεγονός που σώζεται και στη Χρονογραφία του

Σέξτου Ιουλίου Αφρικανού (περί το 221 μ.Χ.). Ανάλογες πληροφορίες υπάρχουν στο έργο του Σύρου στωικού φιλοσόφου Mara Bar Saraplon, ο οποίος σε επιστολή μετά το 73 μ.Χ. αναφέρει την καταδίκη του Ιησού, καθώς και στου αρχαιοδίφη Γάιου Σουητώνιου (69 μετά το 120 μ.Χ.).

ii. Φιλόσοφοι και καλλιτέχνες

Πασκάλ Μπρυκνέρ, Η αέναη ευφορία

Θάνατος και ανάσταση: ο γιος του Θεού πάνω στο σταυρό του επικυρώνει την τραγικότητα της ανθρώπινης ύπαρξης και την ανυψώνει στην υπεράνθρωπη τάξη της ελπίδας και της αγάπης. Τα πάθη του επιτρέπουν έτσι στον κάθε δυστυχισμένο να τα ξαναζήσει

στο δικό του επίπεδο και να συμμετάσχει σε ένα θεμελιακό γεγονός που τον ξεπερνάει κατά πολύ. Οφείλει να φορτωθεί τον προσωπικό σταθρό του και να βρει στον Ιησου έναν οδηγό και έναν συμπαραστάτη φίλο.

Πασκάλ Μπρυκνέρ, Το παράδοξο του έρωτα

Τρομερό το αίνιγμα αυτής της εντολής: «Αγάπα τον πλησίον σου ως σεαυτόν». Προφανής ο

παραλογισμός: είτε αγαπάμε τον εαυτό μας σε βάρος των άλλων, είτε αγαπάμε τους άλλους εις βάρος του εαυτού μας. Θα έπρεπε λοιπόν να λατρεύουμε ασυγκράτητα τον εαυτό μας, για να υπερχειλίζει η αγάπη μας προς τους άλλους.

Ο Πασκάλ Μπρυκνέρ γεννήθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 1948 στο Παρίσι. Είναι συγγραφέας και ανήκει στους αποκαλούμενους «νέους Φιλοσόφους» που έγιναν γνωστοί τις δεκαετίες του ’70 και του ’80. Μεγάλο μέρος του συγγραφικού του έργου είναι αφιερωμένο στην κριτική της γαλλικής κοινωνίας και του πολιτισμού.

Μάρτιν Μπούμπερ, Οι δύο τύποι της πίστης

Από τα νιάτα μου αισθανόμουνα τον Ιησού ως μεγάλο αδελφό. Το ότι ο Χριστιανισμός τον θεωρού-σε και τον θεωρεί και σωτήρα, μου φαινόταν πάντοτε ένα γεγονός μεγάλης σοβαρότητας, την οποία πρέπει να κατανοήσω για χάρη του και για δική μου χάρη. Αυτά τα αδελφικά και φιλικά αισθήμα-τά μου δυνάμωσαν με τον χρόνο και έγιναν όλο και πιο αγνά, και σήμερα τον βλέπω με πιο δυνατή και πιο αγνή ματιά από ποτέ. Μου είναι πιο βέβαιο από ποτέ ότι του ανήκει μια μεγάλη θέση στην ιστο-ρία της θρησκείας του Ισραήλ.

Ο Μάρτιν Μπούμπερ (1878-1965) ήταν Αυστριακός φιλόσοφος εβραϊκής καταγωγής. Στη φιλοσοφία του τόνιζε την αναγκαιότητα επικοινωνίας Θεού και ανθρώπου. Στο έργο του διακρίνονται επιδράσεις από τον θρησκευτικό μυστικισμό, την Παλαιά Διαθήκη, τη σύγχρονη ψυχολογία και τον ορθολογισμό.

Μαχάτμα Γκάντι, Harijan, 12-6-1937, στο M. K. Gandhi, What Jesus means to me

Ο Ιησούς δεν κήρυξε μια νέα θρησκεία, αλλά ένα νέο τρόπο ζωής. Ο Ιησούς είναι αυτός που είπε: «Στη βασιλεία του Θεού δε θα μπει όποιος μου λέει “Κύριε, Κύριε”, αλλά όποιος κάνει το θέλημα του

ουράνιου Πατέρα μου».

Ο Ιησούς έζησε και πέθανε μάταια, αν δε μας δίδαξε να ρυθμίζουμε ολόκληρη τη ζωή μας σύμφωνα με τον αιώνιο Νόμο της Αγάπης.

James E. McEldowney, Μαχάτμα Γκάντι, My Visit with Mahatma Gandhi

Έχω μεγάλο σεβασμό για τον Χριστιανισμό. Έχω διαβάσει πολλές φορές την Επί του Όρους Ομιλία και έχω κερδίσει πολλά από αυτό. Δε γνωρίζω κανέναν που να έχει κάνει περισσότερα για την ανθρωπότητα από τον Ιησού. Στην πραγματικότητα, δεν υπάρχει τίποτα λάθος με τον Χριστιανισμό, το πρόβλημα είναι με εσάς, τους Χριστιανούς.

Ο Μοχάντας Καραμτσάντ Γκάντι (1869-1948) ήταν Ινδός πολιτικός, στοχαστής, ακτιβιστής και επαναστάτης. Υπήρξε η κεντρική μορφή του εθνικού κινήματος για την ινδική ανεξαρτησία και εμπνευστής της μεθόδου παθητικής αντίστασης χωρίς τη χρήση βίας έναντι των καταπιεστών. Η διδασκαλία του επηρέασε το διεθνές κίνημα για την ειρήνη και μαζί με τον ασκητικό βίο του συνέτειναν στο να καταστεί παγκόσμιο σύμβολο και ορόσημο της φιλοσοφικής και κοινωνικοπολιτικής διανόησης του 20ού αιώνα.

Πιστεύω στα δισταχτικά αδέξια βήματα των ταπεινών και στον Χριστό που διασχίζει την Ιστορία.

Ευαγγελισμός

Ήταν βέβαια πάντα λίγο παράξενος, έμενε στο διπλανό δωμάτιο, όμως εκείνη τη νύχτα βγήκε στο δρόμο κρατώντας μια λάμπα, «τι γυρεύεις;» του λέω, «τη Θεοτόκο» μού λέει –στην ακατάληπτη γλώσσα εκείνων που δίνουν νόημα σε μια εποχή.

Η γέννηση

Έν' άλλο βράδυ τον άκουσα να κλαίει δίπλα. Χτύπησα την πόρτα και μπήκα. Μου 'δειξε πάνω στο κομοδίνο ένα μικρό ξύλινο σταυρό. «Είδες, μου λέει, γεννήθηκε

η ευσπλαχνία». Έσκυψα τότε το κεφάλι κι έκλαψα κι εγώ, γιατί θα περνούσαν αιώνες και αιώνες και δε θα ’χαμε να πούμε τίποτα ωραιότερο απ’ αυτό.

Η ταφή

Πέθανε ύστερα από λίγες μέρες. Τον θάψαμε στην άκρη ενός παλιού κοιμητηρίου, δυο άνθρωποι όλοι κι όλοι κι ένα περαστικό αδέσποτο σκυλί που είχε σταθεί και μας κοιτούσε. Έβρεχε. Έτσι, κάθε που βλέπω τώρα ένα σκυλί, ξέρω κατά πού πέφτει η Παράδεισος.

Η ανάληψη

Πέρασαν μήνες. Το δωμάτιο δίπλα έμενε άδειο. Ώσπου ήρθε ένας νέος ενοικιαστής. Δεν είχα δει ποτέ το πρόσωπό του, άκουγα μόνο, μέρα νύχτα, αδιάκοπα τα βήματά

του στην κάμαρα.

«Αυτός θα πηγαίνει πολύ μακριά», σκεφτόμουν. Τέλος, ένα βράδυ τα βήματα σταμάτησαν.

«Επιτέλους, έφτασε», είπα μέσα μου με ανακούφιση. Το άλλο πρωί έμαθα ότι έφυγε –γιατί, βέβαια, Θεέ μου, κάπου θα υπάρχει ένας κόσμος καλύτερος...

Τάσος Λειβαδίτης, Ο αδελφός Ιησούς

Την πόρτα ανοίγω το βράδυ, | τη λάμπα κρατώ ψηλά,
να δούνε της γης οι θλιμμένοι, | να ’ρθούνε, να βρουν συντροφιά.
Να βρούνε στρωμένο τραπέζι, | σταμνί για να πιει ο καημός
κι ανάμεσά μας θα στέκει | ο πόνος, του κόσμου αδερφός.
Να βρούνε γωνιά ν’ ακουμπήσουν, | σκαμνί για να κάτσει ο τυφλός κι εκεί

Ο Τάσος Λειβαδίτης (1922-1988) ήταν σημαντικός Έλληνας ποιητής. Γεννήθηκε και πέθανε στην Αθήνα.

Προτάσεις για εργασίες και δραστηριότητες στην τάξη

1. Παρουσιάστε με δικά σας λόγια ορισμένες γνώμες για το πρόσωπο του Ιησού Χριστού, που εξέφρασαν άνθρωποι της εποχής Του.
2. Χωριστείτε σε ομάδες. Σε κάθε ομάδα συζητήστε τα παρακάτω ερωτήματα:
   - Ποια είναι τα συναισθήματα που βιώνει ο Πιλάτος, όταν αντικρίζει τον Ιησού Χριστό;
   - Ποιες οι σκέψεις του, όταν ακούει τις κατηγορίες των Ιουδαίων εναντίον του Χριστού;
   - Ποια είναι τα κίνητρα της απόφασής του;

   Στη συνέχεια ανακοινώστε τα συμπεράσματα της συζήτησης στην ολομέλεια της τάξης.

3. Διαβάστε στην τάξη την περικοπή Ιω 3, 1-8. Στη συνέχεια χωριστείτε σε ομάδες. Σε κάθε ομάδα συζητήστε το παρακάτω ερώτημα:

- Ποια είναι τα συναισθήματα που βιώνει ο Νικόδημος, όταν μιλά στον Ιησού Χριστό;

Στη συνέχεια ανακοινώστε τα συμπεράσματα της συζήτησης στην ολομέλεια της τάξης.

12. Ποιος είναι ο Ιησούς Χριστός;

i. Ο Υιός του Θεού γίνεται άνθρωπος. Η Γέννηση του Χριστού ως Ευαγγέλιο

α. Σύλληψη Τιμίου Προδρόμου και Ιησού Χριστού: ένα Δίπτυχο Δημιουργίας!

Στο 1ο κεφάλαιο του Ευαγγελί-ου του Λουκά γίνεται λόγος για την προαγγελία της γέννησης του Ιωάν-νη του Βαπτιστή και για την προαγ-γελία της γέννησης του Ιησού Χρι-στού. Σύμφωνα με την αφήγηση, άγγελος Κυρίου εμφανίστηκε στον ιερέα Ζαχαρία και του ανάγγειλε ότι η γυναίκα του Ελισάβετ θα γεννήσει γιο.

«15 Η προσφορά του θα είναι με-γάλη στο έργο του Κυρίου· κρασί και άλλα δυνατά ποτά δε θα πιει·

Ο Ζαχαρίας και η Ελισάβετ με τον μικρό Ιωάννη

θα είναι γεμάτος με Πνεύμα Άγιο ήδη από την κοιλιά της μάνας του 16 και θα κάνει πολλούς Ισραηλίτες να επιστρέψουν στον Κύριο το Θεό τους. 17 Αυτός θα προπορευτεί στο έργο του Κυρίου με το πνεύμα και τη δύναμη του προφήτη Ηλία. Θα συμ-φιλιώσει πατέρες με παιδιά, και θα

κάνει τους ασεβείς να αποκτήσουν τη φρόνηση των δικαίων. Έτσι θα ετοιμάσει το λαό να υποδεχτεί τον Κύριο» (**Λκ 1,15-17**)

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α' Εκκλησιαστικού Γυμνασίου (**υπό έκδοση**), **σελ. 120.**

Τον έκτο μήνα της εγκυμοσύνης της Ελισάβετ, ο Θεός έστειλε τον άγγελο Γαβριήλ στην πόλη της Γαλιλαίας Ναζαρέτ, στην παρθένο Μαρία, και της ανάγγειλε το χαρμόσυνο μήνυμα της γέννησης του Σωτήρα της Οικουμένης;
«28 "...Χαίρε εσύ, η προικισμένη με τη χάρη του Θεού! Ο Κύριος είναι μαζί σου. Ευλογημένη απ' το Θεό είσαι εσύ, περισσότερο απ' όλες τις γυναίκες".

Ευαγγελισμός του Ζαχαρία

29 Εκείνη μόλις τον είδε ταράχτηκε
με τα λόγια του και προσπαθούσε να
εξηγήσει τι σήμαινε ο χαιρετισμός
αυτός. 30 Ο άγγελος της είπε: “Μη
φοβάσαι, Μαριάμ, ο Θεός σού έδωσε
τη χάρη του· 31 θα μείνεις έγκυος,
θα γεννήσεις γιο και θα τον ονομά-
σεις Ιησού. 32 Αυτός θα γίνει μέγας
και θα ονομαστεί Υιός του Υψίστου.

Σ’ αυτόν θα δώσει ο Κύριος ο Θεός το θρόνο του Δαβίδ, του προπάτορά του. 33 Θα βασιλέψει για πάντα στους απογόνους του Ιακώβ και η βασιλεία του δε θα έχει τέλος”» (Λκ 1,28-33).

Ευαγγελισμός της Θεοτόκου, (Αντρέι Ρουμπλιώφ)

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή.

Α’ Εκκλησιαστικού Γυμνασίου (**υπό έκδοση**), **σελ. 120.**

β. Τριήμερη «Πορεία» από τη Ναζαρέτ στη Βηθλεέμ

Ο αυτοκράτορας της Ρώμης Οκταβιανός Αύγουστος

Στο Κατά Λουκάν Ευαγγέλιο γίνεται λόγος για την απογραφή που είχε διατάξει ο αυτοκράτορας της

Ρώμης Οκταβιανός Αύγουστος (16 Ιανουαρίου 27 π.Χ. - 19 Αυγούστου 14 μ.Χ.) σε όλη τη ρωμαϊκή οικουμένη. Το γεγονός είναι η αφορμή που χρησιμοποιεί ο Ευαγγελιστής για να μιλήσει στη συνέχεια για τη μετάβαση του Ιωσήφ και της Μαρίας από τη Ναζαρέτ στην πόλη του Δαβίδ, τη Βηθλεέμ, με σκοπό να απογραφούν. Εδώ γεννιέται ο Ιησούς, που η Θεοτόκος τον σπαργάνωσε και τον ξάπλωσε σε ένα παχνί, γιατί δε βρήκαν μέρος στο πανδοχείο.

γ. Ευαγγελισμός των «περιθωριακών», «ακάθαρτων» βοσκών

Ακολουθεί κατόπιν η αναφορά στους βοσκούς που έμεναν στο ύπαιθρο, για να φυλάνε τα κοπάδια τους. Σε αυτούς εμφανίστηκε ο άγγελος Κυρίου που τους φέρνει το χαρμόσυνο μήνυμα για τη γέννηση

Η γέννηση του Χριστού (Herrad von Landsberg Hortus Deliciarum, 12ος αιώνας)

του Θεανθρώπου. Τους δίνει και σημάδι για να τον αναγνωρίσουν, ενώ παρουσιάστηκε ένα πλήθος αγγέλων που υμνούσαν τον Θεό. Οι βοσκοί κατόπιν πήγαν και βρήκαν το βρέφος στη φάτνη και το προ-σκύνησαν. Ταυτόχρονα διηγήθηκαν και τα λόγια που είχε πει ο άγγελος για το παιδί. Όλοι έμειναν έκπλη-κτοι, ενώ η Μαρία τα σκέπτονταν

συνεχώς. Τέλος, οι βοσκοί γύρισαν στα κοπάδια τους δοξολογώντας τον Κύριο γι' αυτά που άκουσαν και είδαν.

δ. Ο Κύριος γεννιέται σε μια φάτνη

Η περιτομή του Χριστού Απεικόνιση στο Μηνολόγιο του Βασιλείου Β΄ (Βατικανό).

«6 ... ήρθε η ώρα της Μαριάμ να γεννήσει, 7 και γέννησε τον γιο της τον πρωτότοκο. Τον σπαργάνωσε και τον ξάπλωσε σ' ένα παχνί, γιατί δε βρήκαν μέρος στο πανδοχείο» (Λκ 2,6-7).

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α' Εκκλησιαστικού Γυμνασίου (υπό έκδοση), σελ. 121.

ε. «Σημείον αντιλεγόμενον»: Υπαπαντή στον Ναό (Λκ 2, 21)

Όταν συμπληρώθηκαν οχτώ μέρες, έκαναν στο παιδί περιτομή και του έδωσαν το όνομα Ιησούς, όπως δηλαδή το είχε ονομάσει ο άγγελος προτού ακόμα συλληφθεί στην κοιλιά της μάνας του. Όταν, σύμφωνα με τον Μωσαϊκό νόμο, συμπληρώθηκαν και οι μέρες για τον καθαρισμό τους, έφεραν το παιδί στα Ιεροσόλυμα, για να το αφιερώσουν στον Θεό. Επίσης θα πρόσφεραν θυσία ένα ζευγάρι τρυγόνια ή δύο μικρά περιστέρια, όπως λέει ο νόμος του Κυρίου. Στα Ιεροσόλυμα βρισκόταν ένας άνθρωπος που τον έλεγαν Συμεών.

Η Υπαπαντή του Χριστού

Ήταν πιστός και ευλαβής, περίμενε τη σωτηρία του Ισραήλ και τον καθοδηγούσε το Πνεύμα το Άγιο. Του είχε φανερώσει, λοιπόν, το Άγιο Πνεύμα ότι δε θα πεθάνει προτού να δει τον Μεσσία. Τότε το Άγιο Πνεύμα τού υπέδειξε να πάει στο ναό. Μόλις οι γονείς έφεραν εκεί το παιδί, τον Ιησού, για να κάνουν σ' αυτό τα έθιμα του νόμου, τον πήρε στην αγκαλιά του, δόξασε τον Θεό και είπε:

Εσωτερική άποψη από τον Ναό της Γεννήσεωςστη Βηθλεέμ. Εδώ απεικονίζεται το μέρος όπου, σύμφωνα με την παράδοση, γεννήθηκε ο Χριστός

«Τώρα, Κύριε, μπορείς ν' αφήσεις τον δούλο σου να πεθάνει ειρηνικά, όπως του υποσχέθηκες, γιατί τα μάτια μου είδαν τον σωτήρα που ετοίμασες για όλους τους λαούς, φως που θα φωτίσει τα έθνη και θα δοξάσει τον λαό σου τον Ισραήλ». Ο Ιωσήφ και η μητέρα του θαύμαζαν για όσα λέγονταν γι' αυτόν. Ο Συμεών

τούς ευλόγησε και είπε στη Μαριάμ, τη μητέρα του Ιησού: «Αυτός θα γίνει αιτία να καταστραφούν ή να σωθούν πολλοί Ισραηλίτες. Θα είναι σημείο αντιλεγόμενο, για να φανερωθούν οι πραγματικές διαθέσεις πολλών. Όσο για σένα, ο πόνος για το παιδί σου θα διαπεράσει την καρδιά σου σαν δίκοπο μαχαίρι».

στ. Η Γέννηση του Χριστού στο Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο

Στην αρχή της αναφοράς του ο Ματθαίος κάνει σαφές πως ο Ιησούς γεννήθηκε στη Βηθλεέμ της Ιουδαίας. Αυτή δεν είναι τυχαία, αφού ο τόπος είχε συνδεθεί με τον μεγάλο βασιλιά του Ισραήλ, τον Δαβίδ, που ήταν ο εκλεκτός του Θεού, και πρόγονος του Μεσσία. Μάλιστα ο Ματθαίος αναφέρει στη συνέχεια και τη (μεταιχμαλωσιακή) προφητεία που περιέχει το βιβλίο του προφήτη

Μιχαία για την πόλη. «Κι εσύ Βηθλέεμ, στην περιοχή του Ιούδα, δεν είσαι διόλου ασήμαντη ανάμεσα στις σπουδαιότερες πόλεις του Ιούδα, γιατί από σένα θα βγει αρχηγός» (Μτ 2,6).

Ο Συμεών ο Θεοδόχος βαστάζει τον Χριστό στην αγκαλιά του

Σε αυτή είναι φανερή η σχέση Μεσσία-Βηθλεέμ. Κατόπιν γίνεται λόγος για τον βασιλιά Ηρώδη (37 π.Χ.-4 μ.Χ.), ο οποίος είναι ο αρνητικός πρωταγωνιστής της ιστορίας, αφού ήταν ο διώκτης του μικρού Ιησού.

Έτσι, μόλις μαθαίνει από τους Μάγους για τη γέννηση του Ιησού, βάζει σε εφαρμογή σχέδιο εξόντωσής του.

Η προσκύνηση των Μάγων Χριστιανικό και Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών.

Πιο συγκεκριμένα, φωνάζει αρχικά τους αρχιερείς και τους γραμματείς για να πληροφορηθεί πού ακριβώς θα γεννηθεί ο Μεσσίας, μιας και ο ίδιος δε γνώριζε τις ιουδαϊκές παραδόσεις. Στη συνέχεια, αφού το μαθαίνει, ζητάει να του γνωρίσουν

Ο Ιησούς μετανάστης στην Αίγυπτο

πού βρισκόταν το παιδί για να πάει δήθεν και αυτός να το προσκυνήσει. Τέλος, παρουσιάζεται να βγάζει διαταγή να σκοτώσουν όλα τα νήπια της περιοχής της Βηθλεέμ.

Ο Ματθαίος παρουσιάζει και το λόγο για τον οποίο ο Ηρώδης καταδίωκε τον Ιησού. Η έκφραση «βασιλεύς των Ιουδαίων» που χρησιμοποιεί

για να χαρακτηρίσει τον νεογέννη-
το σωτήρα του κόσμου στο διάλογο
που έχουν οι Μάγοι με τον κυβερνή-
τη της Παλαιστίνης, αποσαφηνίζει
την κατάσταση. Αυτός ο τίτλος, λοι-
πόν, πριν τη Βαβυλώνια αιχμαλω-
σία δίνονταν στον βασιλιά, τον ηγέ-
τη του λαού, που θεωρούνταν έτσι
ο «Εκλεκτός του Θεού». Μετά την
αιχμαλωσία όμως δεν υπήρχε βα-
σιλιάς για να θεωρείται ο Εκλεκτός,
αφού ο λαός ήταν υποταγμένος
στις μεγάλες αυτοκρατορίες. Οπό-
τε ο τίτλος αποδόθηκε στον Μεσσία
που αναμένονταν, τον Λυτρωτή. Ο
Ηρώδης και η δυναστεία του ήθελε
να παρουσιάζεται ως ο αγαπημένος
του Θεού, που είχε τη θεϊκή εύνοια.
Εύκολα λοιπόν γίνεται αντιληπτός
ο λόγος του μίσους του Ηρώδη:
Αφού ο Ιησούς ήταν ο Μεσσίας ήθε-
λε να τον εξοντώσει, θεωρώντας

πως η Βασιλεία Του έχει κοσμικό περιεχόμενο.

ζ. Χριστούγεννα και σύγχρονος άνθρωπος

Για πολλούς ανθρώπους η γέννηση του Χριστού έχει καταναλωτικό χαρακτήρα και συνδέεται με αγορά αγαθών και εξόδους από την καθημερινότητα. Χωρίς αυτά να είναι απαραίτητα αρνητικές εκδηλώσεις, αφού οι χριστιανοί θέλουν να φωνάξουν τη χαρά τους για τον ερχομό του Θεού και την ενανθρώπησή Του, στο χαρακτήρα της γιορτής θα ταίριαζε ο αγώνας για ικανοποίηση των βασικών αναγκών του συνανθρώπου και η συνειδητοποίηση της μεγάλης ευθύνης που έχουμε ως χριστιανοί για την πραγματοποίηση του θελήματος του Θεού.

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α’ Εκκλησιαστικού Γυμνασίου (**υπό έκδοση**), **σελ. 121-124.**

ii. Ο «ήλιος της δικαιοσύνης» στον κόσμο

Απολυτίκιο των Χριστουγέννων

Ἡ γέννησίς σου Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ οἱ τοῖς ἄστροις λατρεύοντες ὑπὸ ἀστέρος ἐδιδάσκοντο σὲ προσκυνεῖν, τὸν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, καὶ σὲ γινώσκειν ἐξ ὕψους ἀνατολήν, Κύριε, δόξα σοι.

Η προσκύνηση των Μάγων (Pietro Perugino, 1504)

Η γέννησή σου, Χριστέ και Θεέ μας, ανέτειλε κι έφερε στον κόσμο το φως της αληθινής γνώσης. Χάρη στη γέννησή σου, εκείνοι που λάτρευαν τα άστρα, διδάχτηκαν από ένα άστρο να προσκυνούν και να πιστεύουν σε σένα, τον Ήλιο της δικαιοσύνης που ανέτειλε από τον ουρανό. Κύριε, δόξα σε Σένα.

iii. Ο Μεσσίας που ανήγγειλαν οι Προφήτες (Ησ 11, 1-10)

Ένα κλωνάρι θα φυτρώσει απ' τον κορμό του Ιεσσαί κι ένα κλαδί θα ξεπροβάλει από τις ρίζες του. Πάνω του θ' αναπαύεται το Πνεύμα του Κυρίου, το πνεύμα αυτό που θα του δίνει σοφία και σύνεση, την ικανότητα ν' αποφασίζει, τη δύναμη να εκτελεί, τη γνώση του Κυρίου, τον σεβασμό στον Κύριο. Η πιο μεγάλη του ευχαρίστηση θα 'ναι να σέβεται τον Κύριο. Τίποτα δε θα κρίνει απ' τα φαινόμενα ούτε θ' αποφασίζει απ' τα λεγόμενα. Αλλά θα κρίνει με δικαιοσύνη τους φτωχούς και θα υπερασπίζεται μ' ευθύτητα τους ταπεινούς της χώρας. Χάρη στις αυστηρές του εντολές στη χώρα θα κρατά την τάξη και με την κρίση του θα θανατώνονται οι ασεβείς. Η δικαιοσύνη κι η πιστότητα θα 'ναι

γι’ αυτόν σαν το ζωνάρι που τυλίγει τη μέση του. Τότε θα κάθεται ο λύκος παρέα με το αρνί και θα κοιμάται ο πάνθηρας με το κατσίκι αντάμα. Το μοσχαράκι και το λιονταρόπουλο θα βόσκουνε μαζί κι ένα μικρό παιδί θα τα οδηγάει. Η αγελάδα κι η αρκούδα την ίδια θα ’χουνε βοσκή και τα μικρά τους το ίδιο λημέρι· το λιοντάρι θα τρέφεται καθώς το βόδι με άχυρο. Το βρέφος άφοβα θα παίζει στη φωλιά της έχιδνας, το νήπιο που μόλις αποκόπηκε από της μάνας του το γάλα θ’ απλώνει το χεράκι του στης κόμπρας τη σπηλιά. Κανένας δε θα προξενεί στον άλλον βλάβη ούτε κακό πουθενά στ’ όρος το άγιο του Θεού, γιατί η γνώση του Κυρίου τη χώρα θα σκεπάζει, όπως σκεπάζουν τα νερά τη θάλασσα. Σαν έρθει εκείνη η μέρα, το βλαστάρι από τη ρίζα του Ιεσσαί εκεί θα στέκεται για τους λαούς

σημαία. Τα έθνη θα ’ρχονται να του ζητάνε συμβουλή και κατοικία του θα είναι η δόξα του Κυρίου.

Προσδοκίες του αρχαίου ελληνικού κόσμου

Η προσδοκία της έλευσης ενός θεού λυτρωτή εντοπίζεται και στα έργα των αρχαίων κλασικών συγγραφέων. Στο έργο Προμηθέας Δεσμώτης του Αισχύλου, ο Προμηθέας –ενώ βρισκόταν φυλακισμένος στον Καύκασο– προλέγει ότι ο λυτρωτής από τα βάσανά του θα γεννηθεί από την παρθένο Ιώ και τον Θεό (στίχ. 772, 834, 848). Αυτός ο θεάνθρωπος θα καταλύσει την εξουσία των παλαιών θεών και θα αφανίσει αυτούς και τη δύναμή τους (στίχ. 908, 920). Στο τέλος του έργου ο Αισχύλος, διά στόματος του Ερμή, προλέγει στον

Προμηθέα: «Τέρμα στον πόνο αυτό μην καρτερείς, πριν κάποιος θεός τις συμφορές σου να σηκώσει και στον ανήλιαγο Άδη αντί για σένα στους άφεγγους κατέβει του Ταρτάρου βυθούς» (Αισχύλου, Προμηθέας Δεσμώτης, στίχ. 1026). Μερικά χρόνια αργότερα, στο έργο του Πλάτωνα Απολογία του Σωκράτη, επαναλαμβάνεται η προσδοκία ενός θεού σωτήρα. Ο Σωκράτης στην απολογία του λέει: «Την υπόλοιπη ζωή σας θα την περάσετε σε πνευματικό λήθαργο, εάν ο Θεός δε στείλει κάποιον άλλον προς εσάς, φροντίζοντας για σας» (Πλάτωνος, Απολογία Σωκράτους 18, 31Α). Τέλος, αξίζει να θυμηθούμε πως ο Απόστολος Παύλος, όταν ήρθε στην Αθήνα το 50 μ.Χ. για να κηρύξει τον Χριστιανισμό (Πράξ 17, 22-23), «στάθηκε

στη μέση του Αρείου Πάγου και είπε: Αθηναίοι! Σας βλέπω ευλαβέστατους από κάθε άποψη. Πράγματι, ενώ περιδιάβαζα την πόλη σας και έβλεπα τους ιερούς σας τόπους, βρήκα ανάμεσα σ' αυτούς κι ένα βωμό με την επιγραφή στον Άγνωστο Θεό. Αυτόν, λοιπόν, που εσείς λατρεύετε χωρίς να τον γνωρίζετε, αυτόν εγώ τώρα σας τον κάνω γνωστό».

iv. Ο μοναδικός διδάσκαλος (Λκ 11, 27. 19, 48. Μκ 1, 22. 4, 33 και Επί του Όρους Ομιλία: Μτ 5-7)

Τρία χρόνια έδρασε ο Ιησούς. Έπραττε και δίδασκε ακούραστα. Ο Ιησούς ως δάσκαλος αναζητούσε τους ανθρώπους περιοδεύοντας. Τους μιλούσε για τη Βασιλεία του Θεού στη γλώσσα που καταλάβαι-

ναν. Ο Ιησούς δίδασκε παντού. Τον ακολουθούσαν πλήθη ανθρώπων, άνδρες και γυναίκες. Μαθητές του ήταν όλοι όσοι ήθελαν, χωρίς διακρίσεις – αντίθετα με τους Γραμματείς που δίδασκαν σε ειδικούς χώρους, κυρίως στον Ναό και στις συναγωγές, σε ορισμένους μόνο ανθρώπους, και δε δέχονταν μαθήτριες. Κατά τη διδασκαλία του αναφερόταν στις Γραφές.

Έλεγε, όμως, δικά του πράγματα, καινούρια και πρωτάκουστα. Οι αλήθειες ζωής που δίδασκε εντυπωσίαζαν, άγγιζαν την ύπαρξη των ανθρώπων και προκαλούσαν αλλαγές στη ζωή τους.

Λκ 19, 47-48

Κάθε μέρα δίδασκε στο ναό, οι αρχιερείς όμως, οι γραμματείς και οι προύχοντες του λαού ζητούσαν

ευκαιρία να τον εξοντώσουν. Δεν έβρισκαν όμως τον τρόπο, γιατί όλος ο λαός, όταν τον άκουγε, κρεμόταν από τα χείλη του.

Ο Χριστός αποχωρίζεται τους μαθητές του (Duccio di Buoninsegna)

Μκ 1, 21-22

Έρχονται στην Καπερναούμ, κι αμέσως το Σάββατο ο Ιησούς μπήκε στη συναγωγή και δίδασκε. Οι άνθρωποι έμεναν κατάπληκτοι από τη

διδασκαλία του, γιατί τους δίδασκε με αυθεντία κι όχι όπως δίδασκαν οι γραμματείς.

Επί του Όρους Ομιλία, Μτ 5-7

Όταν ο Ιησούς είδε τα πλήθη, ανέβηκε στο όρος, κάθισε, και οι μαθητές του ήρθαν κοντά του. Τότε εκείνος άρχισε να τους διδάσκει μ' αυτά τα λόγια:

«Μακάριοι όσοι νιώθουν τον εαυτό τους φτωχό μπροστά στον Θεό, γιατί δική τους είναι η βασιλεία του Θεού.

Μακάριοι όσοι θλίβονται για τις αμαρτίες τους και για το κακό που κυριαρχεί στον κόσμο, γιατί αυτοί θα παρηγορηθούν από τον Θεό.

Μακάριοι όσοι φέρονται με πραότητα στους άλλους, γιατί αυτοί θα κληρονομήσουν τη γη της επαγγελίας.

Μακάριοι όσοι πεινούν και διψούν για την επικράτηση του θελήματος του Θεού, γιατί ο Θεός θα ικανοποιήσει την επιθυμία τους.

Μακάριοι όσοι δείχνουν έλεος στους άλλους, γιατί σ' αυτούς θα δείξει ο Θεός το έλεός του.

Μακάριοι όσοι έχουν καθαρή καρδιά, γιατί αυτοί θα δουν το πρόσωπο του Θεού.

Μακάριοι όσοι φέρνουν την ειρήνη στους ανθρώπους, γιατί αυτοί θα ονομαστούν παιδιά του Θεού.

Μακάριοι όσοι διώκονται για την επικράτηση του θελήματος του Θεού, γιατί σ' αυτούς ανήκει η βασιλεία του Θεού.

Μακάριοι είστε, όταν σας χλευάσουν και σας καταδιώξουν και σας κακολογήσουν με κάθε ψεύτικη κατηγορία εξαιτίας μου.

Να αισθάνεστε χαρά και αγαλλίαση, γιατί θ' ανταμειφθείτε με το

παραπάνω στους ουρανούς. Έτσι καταδίωξαν και τους προφήτες πριν από σας».

Επί του Όρους Ομιλία (Matthäus-Kirche, Kopenhagen)

Η αληθινή ελεημοσύνη, Μτ 6, 1-4

Να προσέχετε την ελεημοσύνη σας, να μη γίνεται μπροστά στους ανθρώπους, με σκοπό να σας επιδοκιμάσουν. Γιατί, αν γίνεται έτσι, μην περιμένετε ανταμοιβή από τον ουράνιο Πατέρα σας. Όταν κάνεις ελεημοσύνη, μην το διατυμπανίσεις,

όπως κάνουν οι υποκριτές στις συναγωγές και στους δρόμους, για να τους τιμήσουν οι άνθρωποι· σας βεβαιώνω πως αυτή η τιμή είναι όλη κι όλη η ανταμοιβή τους. Εσύ, αντίθετα, όταν δίνεις ελεημοσύνη, ας μην ξέρει ούτε το αριστερό σου χέρι τι κάνει το δεξί σου, για να ’ναι αληθινά κρυφή η ελεημοσύνη σου. Κι ο Πατέρας σου, που βλέπει τις κρυφές πράξεις, θα σε ανταμείψει φανερά.

Έχετε ακούσει πως δόθηκε η εντολή: «Να αγαπήσεις τον πλησίον σου και να μισήσεις τον εχθρό σου». Εγώ όμως σας λέω: Να αγαπάτε τους εχθρούς σας, να δίνετε ευχές σ’ αυτούς που σας δίνουν κατάρες, να ευεργετείτε αυτούς που σας μισούν, και να προσεύχεστε γι’ αυτούς που σας κακομεταχειρίζονται και σας καταδιώκουν. Έτσι θα γίνετε παιδιά του ουράνιου

Πατέρα σας, γιατί αυτός ανατέλλει τον ήλιο του για κακούς και καλούς και στέλνει τη βροχή σε δικαίους και αδίκους. Γιατί, αν αγαπήσετε μόνο όσους σας αγαπούν, ποια αμοιβή περιμένετε από τον Θεό; Το ίδιο δεν κάνουν κι οι τελώνες; Κι αν χαιρετάτε μόνο τους φίλους σας, τι παραπάνω κάνετε από τους άλλους;

Ο Χριστός (Αντώνιος Φίκος)

Μήπως και οι τελώνες το ίδιο δεν κάνουν; Να γίνετε, λοιπόν, κι εσείς τέλειοι, όπως τέλειος είναι και ο Πατέρας σας ο ουράνιος.

Η αληθινή προσευχή, Μτ 6, 5-8

Κι όταν προσεύχεσαι, να μην είσαι σαν τους υποκριτές, που τους αρέσει να στέκονται και να προσεύχονται στις συναγωγές και στα σταυροδρόμια, για να κάνουν καλή εντύπωση στους ανθρώπους· σας βεβαιώνω πως αυτή είναι όλη κι όλη η ανταμοιβή τους. Εσύ, αντίθετα, όταν προσεύχεσαι, πήγαινε στο πιο απόμερο δωμάτιο του σπιτιού σου, κλείσε την πόρτα σου και προσευχήσου εκεί κρυφά στον Πατέρα σου· κι ο Πατέρας σου, που βλέπει τις κρυφές πράξεις, θα σε ανταμείψει φανερά. Όταν προσεύχεστε, μη φλυαρείτε όπως οι ειδωλολάτρες,

που νομίζουν ότι με την πολυλογία τους θα εισακουστούν. Μη γίνετε όμοιοι μ' αυτούς· γιατί ο Πατέρας σας ξέρει τι έχετε ανάγκη, προτού ακόμα του το ζητήσετε.

Η Κυριακή Προσευχή, Μτ 6, 9-13

Εσείς, λοιπόν, έτσι να προσεύχεστε:
«Πατέρα μας, που βρίσκεσαι
στους ουρανούς,
κάνε να σε δοξάσουν όλοι ως Θεό,
να έρθει η βασιλεία σου·
να γίνει το θέλημά σου
και από τους ανθρώπους, όπως
γίνεται από τις ουράνιες δυνάμεις.
Δώσε μας σήμερα τον απαραίτητο
για τη ζωή μας άρτο.
Και χάρισέ μας τα χρέη των αμαρ-
τιών μας,
όπως κι εμείς τα χαρίζουμε
στους δικούς μας οφειλέτες.

Και μη μας αφήσεις να πέσουμε
σε πειρασμό,
αλλά γλίτωσέ μας από τον πονηρό.
Γιατί σ' εσένα ανήκει παντοτινά η
βασιλεία, η δύναμη και η δόξα.
Αμήν».

Ο όρος «Κυριακή προσευχή» συνιστά την «επίσημη ονομασία του «Πάτερ ημών». «Κυριακή» θα πει του Κυρίου, δηλαδή προσευχή που υπέδειξε ο Κύριος (ο Ιησούς Χριστός). Η προσευχή υπάρχει και στο Κατά Λουκάν Ευαγγέλιο (11, 24) με πιο σύντομα και λίγο διαφορετικά λόγια.

Πηγή: Γέωργιος Τσανανάς (†) / Απόστολος Μπάρλος, Θρησκευτικά Β' Γυμνασίου. Καινή Διαθήκη. Ο Ιησούς Χριστός και το έργο του, **σελ. 81.**

Ο αληθινός θησαυρός, Μτ 6, 19-21

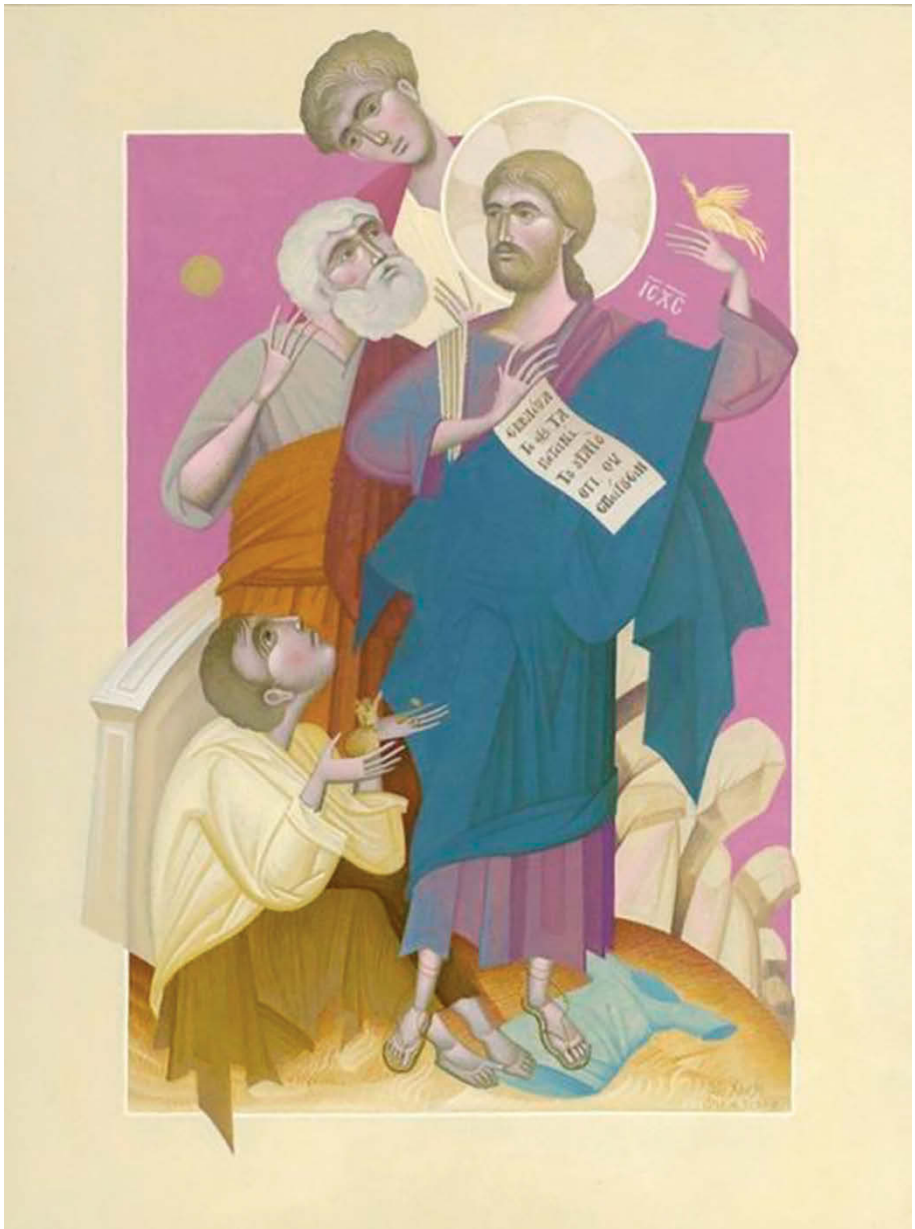
Μη μαζεύετε θησαυρούς πάνω στη γη, όπου τους αφανίζει ο σκόρος και η σκουριά, κι όπου οι κλέφτες κάνουν διαρρήξεις και τους κλέβουν. Αντίθετα, να μαζεύετε θησαυρούς στον ουρανό, όπου δεν τους αφανίζουν ούτε ο σκόρος ούτε η σκουριά, κι όπου οι κλέφτες δεν κάνουν διαρρήξεις και δεν τους κλέβουν. Γιατί όπου είναι ο θησαυρός σας, εκεί θα είναι και η καρδιά σας.

Το άγχος για τη ζωή, Μτ 6, 25-33

Γι' αυτό, λοιπόν, σας λέω: Μη μεριμνάτε για τη ζωή σας, τι θα φάτε και τι θα πιείτε, ούτε για το σώμα σας, τι θα ντυθείτε. Η ζωή δεν είναι σπουδαιότερη από την τροφή; Και το σώμα δεν είναι σπουδαιότερο από το ντύσιμο; Κοιτάξτε τα πουλιά που δεν σπέρνουν ούτε θερίζουν ούτε συνάζουν αγαθά σε αποθήκες,

κι όμως ο ουράνιος Πατέρας σας τα τρέφει· εσείς δεν αξίζετε πολύ περισσότερο απ' αυτά; Κι έπειτα, ποιος από σας μπορεί με το άγχος του να προσθέσει έναν πήχη στο ανάστημά του; Και γιατί τόσο άγχος για το ντύσιμό σας; Ας σας διδάξουν τα αγριόκρινα πώς μεγαλώνουν· δεν κοπιάζουν ούτε γνέθουν· κι όμως, σας βεβαιώνω πως ούτε ο Σολομών σ' όλη του τη μεγαλοπρέπεια δεν ντυνόταν όπως ένα από αυτά. Αν όμως ο Θεός ντύνει έτσι το αγριόχορτο, που σήμερα υπάρχει κι αύριο θα το ρίξουν στη φωτιά, δε θα φροντίσει πολύ περισσότερο για σας, ολιγόπιστοι; Μην έχετε, λοιπόν, άγχος και μην αρχίσετε να λέτε «τι θα φάμε;» ή «τι θα πιούμε;» ή «τι θα ντυθούμε;», γιατί για όλα αυτά αγωνιούν όσοι δεν εμπιστεύονται τον Θεό· ο ουράνιος όμως Πατέρας σας ξέρει καλά ότι έχετε ανάγκη απ' όλα

αυτά. Γι' αυτό πρώτα απ' όλα να επιζητείτε τη βασιλεία του Θεού και την επικράτηση του θελήματός του, κι όλα αυτά θα ακολουθήσουν.

Εμβλέψατε εις τα πετεινά του ουρανού (Αντώνιος Φίκος)

Η κατάκριση, Μτ 7, 1-5

Μην κρίνετε τους συνανθρώπους σας, για να μην σας κρίνει κι εσάς ο Θεός. Με το κριτήριο που κρίνετε θα κριθείτε, και με το μέτρο που μετράτε θα μετρηθείτε. Πώς μπορείς και βλέπεις το σκουπιδάκι στο μάτι του αδερφού σου και δε νιώθεις ένα ολόκληρο δοκάρι στο δικό σου μάτι; Ή πώς θα πεις στον αδερφό σου «άφησέ με να σου βγάλω το σκουπιδάκι από το μάτι σου», όταν έχεις ένα ολόκληρο δοκάρι στο δικό σου μάτι; Υποκριτή! Βγάλε πρώτα από το μάτι σου το δοκάρι, και τότε θα δεις καθαρά και θα μπορέσεις να βγάλεις το σκουπιδάκι από το μάτι του αδερφού σου.

Ο χρυσός κανόνας, Μτ 7, 12

Όλα όσα θέλετε να σας κάνουν οι άλλοι άνθρωποι, αυτά να τους κάνετε κι εσείς· σ' αυτό συνοψίζονται ο νόμος και οι προφήτες.

Ο αληθινός μαθητής, Μτ 7, 21-23

Στη βασιλεία του Θεού δε θα μπει όποιος μού λέει «Κύριε, Κύριε», αλλά όποιος κάνει το θέλημα του ουράνιου Πατέρα μου. Την ημέρα της κρίσεως πολλοί θα μου πουν: «Κύριε, Κύριε, δεν προφητέψαμε στο όνομά σου; Δε διώξαμε δαιμόνια στο όνομά σου; Δεν κάναμε τόσα θαύματα στο όνομά σου;». Και τότε θα τους πω κι εγώ: «Ποτέ δεν σας ήξερα· φύγετε μακριά μου, εσείς που αντιστρατεύεστε το νόμο του Θεού».

Προτάσεις για εργασίες και δραστηριότητες στην τάξη

1. Χωριστείτε σε ομάδες και παρουσιάστε, αυτοσχεδιάζοντας, ένα σύντομο θεατρικό μέσα στην τάξη. Κάθε ομάδα υποδύεται τους κατοίκους της Βηθλεέμ που συζητούν για τους λόγους που οδήγησαν τους τρεις Μάγους στο χωριό τους.
2. Ένας μαθητής υποδύεται έναν από τους βοσκούς που είδε όλα αυτά τα θαυμαστά γεγονότα το βράδυ της γέννησης του Χριστού. Ο μαθητής κάθεται σε μια καρέκλα στο κέντρο της τάξης και αφηγείται τα γεγονότα αυτά.
3. Η τάξη σε ολομέλεια συζητάει για τα θεολογικά μηνύματα των αφηγήσεων του Ματθαίου και του Λουκά για τη γέννηση του

Χριστού.

4. Συζητήστε με τον/την διπλανό/ή σας τα παρακάτω ερωτήματα: Τι ενδιαφέρει τους καταναλωτές στις χριστουγεννιάτικες αγορές των μεγαλουπόλεων; Ποια νομίζετε ότι είναι τα συναισθήματά τους; Στη συνέχεια ανακοινώστε στην ολομέλεια της τάξης τα συμπεράσματα της συζήτησής σας.
5. Ξαναδιαβάστε τα βιβλικά κείμενα αυτής της διδακτικής ενότητας. Στη συνέχεια προσπαθήστε να τα ξαναγράψετε, σαν να επρόκειτο να συντάξετε ένα κείμενο που θα δημοσιευτεί σε μια τοπική εφημερίδα.
6. Διαβάστε το «Πάτερ ημών» και προσπαθήστε να απαντήσετε: Τι νιώθουν όσοι προσφωνούν

τον Θεό «Πατέρα»; Γιατί κυριαρχεί ο πληθυντικός αριθμός; Τι ζητούν οι πιστοί από τον Θεό; Τι θα ήταν λογικό να κάνουν οι πιστοί, πριν ζητήσουν συγχώρηση από τον Θεό;

13. Ο Χριστός διδάσκει και φανερώνει έναν νέο τρόπο ζωής

i. Αγαπά όλους τους ανθρώπους ανεξαιρέτως, ό,τι και αν έχουν πράξει: Η παραβολή του σπλαχνικού Πατέρα (Λκ 15, 11-32)

Τους είπε επίσης ο Ιησούς: «Κάποιος άνθρωπος είχε δύο γιους. Ο μικρότερος απ' αυτούς είπε στον πατέρα του: πατέρα, δώσε μου το μερίδιο της περιουσίας που μου αναλογεί· κι εκείνος τους μοίρασε την περιουσία. Ύστερα από λίγες μέρες ο μικρότερος γιος τα μάζεψε

όλα κι έφυγε σε χώρα μακρινή. Εκεί σκόρπισε την περιουσία του κάνοντας άσωτη ζωή. Όταν τα ξόδεψε όλα, έτυχε να πέσει μεγάλη πείνα στη χώρα εκείνη, και άρχισε κι αυτός να στερείται. Πήγε λοιπόν κι έγινε εργάτης σε έναν από τους πολίτες εκείνης της χώρας, ο οποίος τον έστειλε στα χωράφια του να βόσκει χοίρους. Έφτασε στο σημείο να θέλει να χορτάσει με τα ξυλοκέρατα που έτρωγαν οι χοίροι, αλλά κανένας δεν του έδινε. Τελικά συνήλθε και είπε: Πόσοι εργάτες του πατέρα μου έχουν περίσσιο ψωμί, κι εγώ εδώ πεθαίνω της πείνας! Θα σηκωθώ και θα πάω στον πατέρα μου και θα του πω: Πατέρα, αμάρτησα στον Θεό και σ' εσένα· δεν είμαι άξιος πια να λέγομαι γιος σου· κάνε με σαν έναν από τους εργάτες σου. Σηκώθηκε, λοιπόν, και ξεκίνησε να πάει στον πατέρα του.

Ενώ ήταν ακόμη μακριά, τον είδε ο πατέρας του, τον σπλαχνίστηκε, έτρεξε, τον αγκάλιασε σφιχτά και τον καταφιλούσε. Τότε ο γιος του του είπε: Πατέρα, αμάρτησα στον Θεό και σ' εσένα και δεν αξίζω να λέγομαι παιδί σου. Ο πατέρας όμως γύρισε στους δούλους του και τους διέταξε: Βγάλτε γρήγορα την καλύτερη στολή και ντύστε τον· φορέστε του δαχτυλίδι στο χέρι και δώστε του υποδήματα. Φέρτε το σιτευτό μοσχάρι και σφάξτε το να φάμε και να ευφρανθούμε, γιατί αυτός ο γιος μου ήταν νεκρός και αναστήθηκε, ήταν χαμένος και βρέθηκε. Έτσι, άρχισαν να ευφραίνονται.

Ο μεγαλύτερος γιος του βρισκόταν στο χωράφι· και καθώς ερχόταν και πλησίαζε στο σπίτι, άκουσε μουσικές και χορούς. Φώναξε, λοιπόν, έναν από τους υπηρέτες και ρώτησε να μάθει τι συμβαίνει.

Εκείνος του είπε: γύρισε ο αδερφός σου κι ο πατέρας σου έσφαξε το σιτευτό μοσχάρι, γιατί του ήρθε πίσω γερός. Αυτός τότε θύμωσε και δεν ήθελε να μπει μέσα. Ο πατέρας του βγήκε και τον παρακαλούσε, εκείνος όμως του αποκρίθηκε: Εγώ τόσα χρόνια σού δουλεύω και ποτέ δεν παράκουσα καμιά εντολή σου· κι όμως σ' εμένα δεν έδωσες ποτέ ένα κατσίκι για να ευφρανθώ με τους φίλους μου.

Όταν όμως ήρθε αυτός ο γιος σου, που κατασπατάλησε την περιουσία σου με πόρνες, έσφαξες για χάρη του το σιτευτό μοσχάρι. Κι ο πατέρας του του απάντησε: Παιδί μου, εσύ είσαι πάντοτε μαζί μου κι ό,τι είναι δικό μου είναι και δικό σου. Έπρεπε όμως να ευφρανθούμε και να χαρούμε, γιατί ο αδερφός σου αυτός ήταν νεκρός κι αναστήθηκε, ήταν χαμένος και βρέθηκε».

Ο σπλαχνικός πατέρας (Marc Chagall)

Οι παραβολές του Ιησού

Ο Ιησούς συχνά μιλούσε με παραβολές. Μ' αυτές φανέρωσε νέες και μοναδικές αλήθειες για τον Θεό, τον άνθρωπο και τον συνάνθρωπο.

α. Τι είναι και τι φανερώνουν οι παραβολές; **Οι παραβολές είναι διηγήσεις επινοημένων ιστοριών από την καθημερινή ζωή, παράξενες και μοναδικές, που φανερώνουν με παραστατικό και εντυπωσιακό τρόπο η καθεμιά κάτι ξεχωριστό για τη Βασιλεία του Θεού. Όποιοι τις ακούν ή τις μελετούν, καταλαβαίνουν ποια είναι η πρόταση ζωής που παρουσίασε ο Χριστός στους ανθρώπους.**

β. Γιατί ο Ιησούς δίδασκε με παραβολές;
Αυτός ήταν ο καλύτερος τρόπος

για να διδάξει τις νέες, πρωτά-κουστες και ανατρεπτικές αλή-θειες ζωής της Βασιλείας του Θεού, ώστε να τον καταλάβουν όλοι. Οι αφηρημένες ιδέες και τα θεωρητικά πράγματα ήταν – και είναι συνήθως– μόνον για λίγους. Οι ακροατές εντύπωναν βαθιά μέσα τους τις αλήθειες που φανέρωναν αυτές οι απλές ιστορίες και δεν τις ξεχνούσαν ποτέ.

ii. Αποδέχεται και συνομιλεί χωρίς διακρίσεις με άντρες και γυναίκες. (Διάλογος με τη Σαμαρείτισσα, Ιω 4, 1-42)

Όταν λοιπόν έμαθε ο Κύριος ότι οι Φαρισαίοι πληροφορήθηκαν πως ο Ιησούς αποκτά περισσότερους οπαδούς από τον Ιωάννη και τους βαφτίζει –αν και ο ίδιος ο Ιησούς δε βάφτιζε αλλά οι μαθητές του– άφησε την Ιουδαία κι έφυγε πάλι για τη Γαλιλαία. Έπρεπε όμως να περάσει από τη Σαμάρεια. Έφτασε έτσι σε μια πόλη της Σαμάρειας που λεγόταν Συχάρ, κοντά στο χωράφι που είχε δώσει ο Ιακώβ στο γιο του τον Ιωσήφ. Εκεί βρισκόταν το πηγάδι του Ιακώβ. Ο Ιησούς, κουρασμένος από την πεζοπορία, κάθισε κοντά στο πηγάδι· ήταν γύρω στο μεσημέρι.

Ο Χριστός και η Σαμαρείτισσα, (Margherita Pavesi Mazzoni)

Οι μαθητές του είχαν πάει στην πόλη ν' αγοράσουν τρόφιμα. Έρχεται τότε μια γυναίκα από τη Σαμάρεια να βγάλει νερό. Ο Ιησούς της λέει: «Δώσε μου να πιω». Εκείνη

τού απάντησε:

«Εσύ είσαι Ιουδαίος κι εγώ Σαμαρείτισσα. Πώς μπορείς να μου ζητάς να σου δώσω νερό να πιεις;» –επειδή οι Ιουδαίοι αποφεύγουν κάθε επικοινωνία με τους Σαμαρείτες. Ο Ιησούς της απάντησε: «Αν ήξερες τη δωρεά του Θεού και ποιος είν' αυτός που σου λέει "δώσε μου να πιω", τότε εσύ θα του ζητούσες κι εκείνος θα σου έδινε ζωντανό νερό». Του λέει η γυναίκα:

«Κύριε, εσύ δεν έχεις ούτε καν κουβά, και το πηγάδι είναι βαθύ· από πού, λοιπόν, το 'χεις το τρεχούμενο νερό; Αυτό το πηγάδι μάς το χάρισε ο προπάτοράς μας ο Ιακώβ· ήπιε απ' αυτό ο ίδιος και οι γιοι του και τα ζωντανά του. Μήπως εσύ είσαι ανώτερος απ' αυτόν;». Ο Ιησούς τής απάντησε: «Όποιος πίνει απ' αυτό το νερό θα διψάσει πάλι· όποιος όμως πιει από το νερό

που θα του δώσω εγώ, δε θα διψά-σει ποτέ, αλλά το νερό που θα του δώσω θα γίνει μέσα του μια πηγή που θ' αναβλύζει νερό ζωής αιώ-νιας». Του λέει η γυναίκα: «Κύριε, δώσε μου αυτό το νερό για να μη διψάω, κι ούτε να έρχομαι έως εδώ για να το παίρνω».

Τότε ο Ιησούς της είπε: «Πήγαινε να φωνάξεις τον άντρα σου κι έλα εδώ». «Δεν έχω άντρα», απάντησε η γυναίκα. Ο Ιησούς της λέει: «Σω-στά είπες, "δεν έχω άντρα"· γιατί πέντε άντρες πήρες κι αυτός που μαζί του τώρα ζεις δεν είναι άντρας σου· αυτό που είπες είναι αλήθεια». Του λέει η γυναίκα: «Κύριε, βλέπω ότι εσύ είσαι προφήτης· οι προ-πάτορές μας λάτρεψαν τον Θεό σ' αυτό το βουνό· εσείς όμως λέτε ότι στα Ιεροσόλυμα βρίσκεται ο τόπος όπου πρέπει κανείς να τον λατρεύ-ει». «Πίστεψέ με, γυναίκα», της λέει

τότε ο Ιησούς, «είναι κοντά ο καιρός που δεν θα λατρεύετε τον Πατέρα ούτε σ' αυτό το βουνό ούτε στα Ιεροσόλυμα. Εσείς οι Σαμαρείτες λατρεύετε αυτό που δεν ξέρετε, εμείς όμως λατρεύουμε αυτό που ξέρουμε, γιατί η σωτηρία έρχεται στον κόσμο από τους Ιουδαίους. Είναι όμως κοντά ο καιρός, ήρθε κιόλας, που οι πραγματικοί λάτρεις θα λατρεύσουν τον Πατέρα με τη δύναμη του Πνεύματος, που αποκαλύπτει την αλήθεια· γιατί έτσι τους θέλει ο Πατέρας αυτούς που τον λατρεύουν. Ο Θεός είναι πνεύμα. Κι αυτοί που τον λατρεύουν πρέπει να τον λατρεύουν με τη δύναμη του Πνεύματος, που φανερώνει την αλήθεια». Του λέει τότε η γυναίκα: «Ξέρω ότι θα έρθει ο Μεσσίας, δηλαδή ο Χριστός· όταν έρθει εκείνος, θα μας τα εξηγήσει όλα». «Εγώ είμαι», της λέει ο Ιησούς, «εγώ, που σου

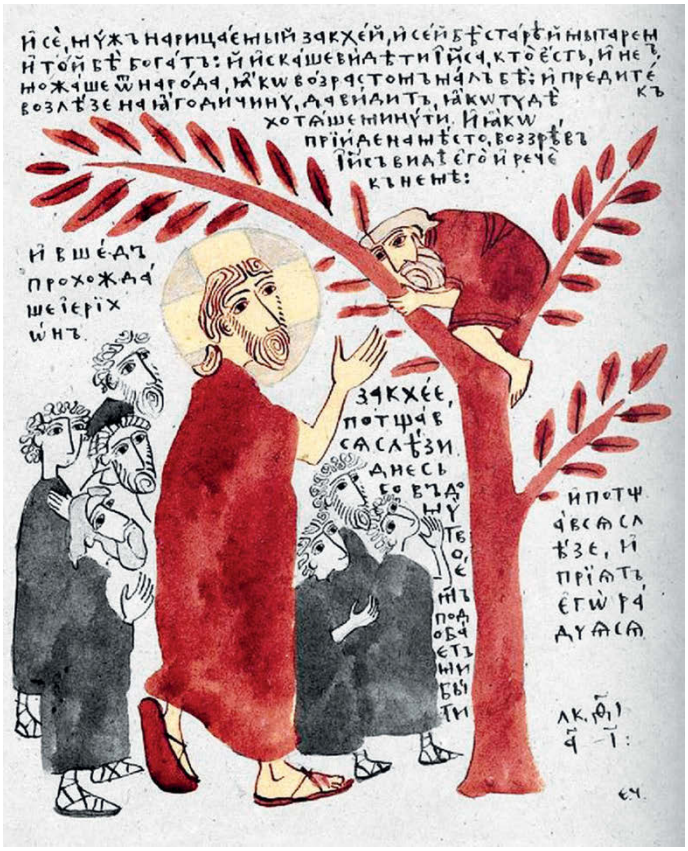
μιλάω αυτή τη στιγμή». Εκείνη την ώρα ήρθαν οι μαθητές του κι απορούσαν που συνομιλούσε με γυναίκα. Βέβαια, κανείς δεν του είπε «τι συζητάς;» ή «γιατί μιλάς μαζί της;». Τότε η γυναίκα άφησε τη στάμνα της, πήγε στην πόλη κι άρχισε να λέει στον κόσμο: «Ελάτε να δείτε έναν άνθρωπο που μου είπε όλα όσα έχω κάνει στη ζωή μου· μήπως αυτός είναι ο Μεσσίας;». Βγήκαν, λοιπόν, από την πόλη κι έρχονταν σ' αυτόν.

iii. Συγχωρεί «αμαρτωλούς» που έχουν ανοιχτή καρδιά: Η περίπτωση του Ζακχαίου (Λκ 19, 1-10)

Ο Ιησούς μπήκε στην Ιεριχώ και περνούσε μέσα από την πόλη. Εκεί υπήρχε κάποιος, που το όνομά του

ήταν Ζακχαίος. Ήταν αρχιτελώνης και πλούσιος. Αυτός προσπαθούσε να δει ποιος είναι ο Ιησούς· δεν μπορούσε όμως εξαιτίας του πλήθους και γιατί ήταν μικρόσωμος. Έτρεξε λοιπόν μπροστά πριν από το πλήθος κι ανέβηκε σε μια συκομουριά για να τον δει, γιατί θα περνούσε από ’κει. Όταν έφτασε ο Ιησούς στο σημείο εκείνο, κοίταξε προς τα πάνω, τον είδε και του είπε: «Ζακχαίε, κατέβα γρήγορα, γιατί σήμερα πρέπει να μείνω στο σπίτι σου». Εκείνος κατέβηκε γρήγορα και τον υποδέχτηκε με χαρά. Όλοι όσοι τα είδαν αυτά διαμαρτύρονταν κι έλεγαν ότι πήγε να μείνει στο σπίτι ενός αμαρτωλού. Τότε σηκώθηκε ο Ζακχαίος και είπε στον Κύριο: «Κύριε, υπόσχομαι να δώσω τα μισά από τα υπάρχοντά μου στους φτωχούς και ν’ ανταποδώσω στο τετραπλάσιο όσα έχω πάρει με

απάτη». Ο Ιησούς, απευθυνόμενος σ' αυτόν, είπε: «Σήμερα αυτή η οικογένεια σώθηκε· γιατί κι αυτός ο τελώνης είναι απόγονος του Αβραάμ. Ο Υιός του Ανθρώπου ήρθε για ν' αναζητήσει και να σώσει αυτούς που έχουν χάσει το δρόμο τους».

Ο Ιησούς και ο Ζακχαίος (Elena Cherkasova)

iv. Κηρύττει μια κοινωνία δικαιοσύνης και ταυτίζεται με τους αδυνάτους (Παραβολή της Κρίσης, Μτ 25, 31-46)

Όταν θα έρθει ο Υιός του Ανθρώπου με όλη του τη μεγαλοπρέπεια και θα τον συνοδεύουν όλοι οι άγιοι άγγελοι, θα καθίσει στον βασιλικό θρόνο του. Τότε θα συναχθούν μπροστά του όλα τα έθνη και θα τους ξεχωρίσει, όπως ξεχωρίζει ο βοσκός τα πρόβατα από τα κατσίκια. Τα πρόβατα θα τα τοποθετήσει στα δεξιά του και τα κατσίκια στ' αριστερά του. Θα πει τότε ο βασιλιάς σ' αυτούς που βρίσκονται δεξιά του: «Ελάτε, οι ευλογημένοι απ' τον Πατέρα μου, κληρονομήστε τη βασιλεία που σας έχει ετοιμαστεί απ' την αρχή του κόσμου. Γιατί, πείνασα και μου δώσατε να φάω,

δίψασα και μου δώσατε να πιω, ήμουν ξένος και με περιμαζέψατε, γυμνός και με ντύσατε, άρρωστος και μ' επισκεφθήκατε, φυλακισμένος κι ήρθατε να με δείτε». Τότε θα του απαντήσουν οι άνθρωποι του Θεού: «Κύριε, πότε σε είδαμε να πεινάς και σε θρέψαμε ή να διψάς και σου δώσαμε να πιεις; Πότε σε είδαμε ξένο και σε περιμαζέψαμε ή γυμνό και σε ντύσαμε; Πότε σε είδαμε άρρωστο ή φυλακισμένο κι ήρθαμε να σε επισκεφθούμε;». Τότε θα τους απαντήσει ο βασιλιάς: «Σας βεβαιώνω πως, αφού τα κάνατε αυτά για έναν από τους άσημους αδερφούς μου, τα κάνατε για μένα».

Ύστερα θα πει και σ' αυτούς που βρίσκονται αριστερά του: «Φύγετε από μπροστά μου, καταραμένοι· πηγαίνετε στην αιώνια φωτιά, που έχει ετοιμαστεί για τον διάβολο και τους δικούς του. Γιατί, πείνασα και

δε μου δώσατε να φάω, δίψασα και δε μου δώσατε να πιω, ήμουν ξένος και δε με περιμαζέψατε, γυμνός και δε με ντύσατε, άρρωστος και φυλακισμένος και δεν ήρθατε να με δείτε». Τότε θα του απαντήσουν κι αυτοί: «Κύριε, πότε σε είδαμε πεινασμένο ή διψασμένο ή ξένον ή γυμνό ή άρρωστο ή φυλακισμένο και δεν σε υπηρετήσαμε;». Και θα τους απαντήσει: «Σας βεβαιώνω πως αφού δεν τα κάνατε αυτά για έναν από αυτούς τους άσημους αδερφούς μου, δεν τα κάνατε ούτε για μένα». Αυτοί λοιπόν θα πάνε στην αιώνια τιμωρία, ενώ οι δίκαιοι στην αιώνια ζωή.

ν. Κρίνει αυστηρά την υποκρισία και τη σκληροκαρδία (Ουαί υμίν γραμματείς και Φαρισαίοι υποκριταί, Μτ 23, 13-33)

Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί κατατρώτε τις περιουσίες των χηρών, κάνετε όμως μεγάλες προσευχές για να φανείτε καλοί· γι' αυτό η τιμωρία σας θα είναι ιδιαίτερα αυστηρή.

Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί κλείνετε στους ανθρώπους το δρόμο για τη βασιλεία των ουρανών. Ούτε εσείς μπαίνετε ούτε το επιτρέπετε σ' όσους θέλουν να μπουν.

Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί τριγυρνάτε στη στεριά και στη θάλασσα για να κερδίσετε έναν προσήλυτο· κι όταν τον κερδίσετε, τον κάνετε ν' αξίζει

για την κόλαση δυο φορές παραπάνω από σας.

Αλίμονό σας, οδηγοί τυφλοί, που λέτε: «Όποιος ορκιστεί στο ναό ο όρκος του δεν πιάνει, όποιος όμως ορκιστεί στο χρυσάφι του ναού πρέπει να τηρήσει τον όρκο του». Μωροί και τυφλοί, τι είναι μεγαλύτερο: το χρυσάφι ή ο ναός που αγιάζει το χρυσάφι; Λέτε ακόμα: «Όποιος ορκιστεί στο θυσιαστήριο ο όρκος του δεν πιάνει· όποιος όμως ορκιστεί στο δώρο που είναι πάνω στο θυσιαστήριο πρέπει να τηρήσει τον όρκο του». Ανόητοι και τυφλοί, τι είναι μεγαλύτερο, το δώρο ή το θυσιαστήριο που αγιάζει το δώρο; Όποιος λοιπόν ορκίζεται στο θυσιαστήριο, ορκίζεται σ' αυτό και σ' ό,τι βρίσκεται πάνω του. Κι όποιος ορκίζεται στο ναό, ορκίζεται σ' αυτόν και σ' εκείνον που κατοικεί μέσα.

Η εκδίωξη των εμπόρων από το Ναό (Δομήνικος Θεοτοκόπουλος)

Κι όποιος ορκιστεί στον ουρανό, ορκίζεται στο θρόνο του Θεού και σ' εκείνον που κάθεται πάνω στο θρόνο.

Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί δίνετε στο ναό το ένα δέκατο από το δυόσμο, το άνηθο και το κύμινο, και δεν τη-

ρείτε τις σπουδαιότερες εντολές του νόμου, τη δικαιοσύνη, την ευσπλαχνία και την πιστότητα. Αυτά όμως έπρεπε να κάνετε, χωρίς βέβαια να παραμελείτε κι εκείνα. Τυφλοί οδηγοί, που περνάτε από στραγγιστήρι το κουνούπι και καταπίνετε ολόκληρη καμήλα.

Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί καθαρίζετε το εξωτερικό του ποτηριού και του πιάτου, το περιεχόμενό τους όμως προέρχεται από αρπαγή και αδικία. Φαρισαίε τυφλέ, καθάρισε πρώτα το εσωτερικό του ποτηριού και του πιάτου, για να έχει αξία και η εξωτερική τους καθαρότητα.

Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί μοιάζετε με τάφους ασβεστωμένους, που εξωτερικά φαίνονται ωραίοι, εσωτερικά όμως είναι γεμάτοι κόκαλα νεκρών και κάθε λογής ακαθαρσία. Έτσι κι

εσείς, εξωτερικά φαίνεστε ευσεβείς στους ανθρώπους κι εσωτερικά είστε γεμάτοι υποκρισία και ανομία.

Αλίμονό σας, γραμματείς και Φαρισαίοι, υποκριτές, γιατί χτίζετε τάφους για τους προφήτες και διακοσμείτε τα μνήματα των δικαίων του Ισραήλ. «Αν ζούσαμε εμείς», λέτε, «στην εποχή των προγόνων μας, δε θα παίρναμε μέρος μαζί τους στο φόνο των προφητών». Έτσι ομολογείτε πως είστε απόγονοι αυτών που σκότωσαν τους προφήτες. Ολοκληρώστε λοιπόν τώρα εσείς ό,τι άρχισαν οι πρόγονοί σας. Φίδια, γεννήματα οχιάς, πώς θα ξεφύγετε από την τελική κρίση και την κόλαση;

Προτάσεις για εργασίες και δραστηριότητες στην τάξη

1. Συζητήστε με τον/την διπλανό/ή σας τα παρακάτω ερωτήματα:
   - Τι γνωρίζετε σχετικά με την έννοια «Μύθος»;
   - Τι είναι το «Παραμύθι»;
   - Τι είναι η «Παραβολή»;

   Στη συνέχεια, ανακοινώστε στην τάξη τα συμπεράσματα της συζήτησής σας.

2. Χωριστείτε σε ομάδες. Συζητήστε, ξεχωριστά σε κάθε ομάδα, το παρακάτω ερώτημα:
   -Ήταν εύκολο να κατανοηθούν οι παραβολές του Ιησού από το ακροατήριό του;

   Στη συνέχεια ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα ανακοινώνει στην τάξη τα συμπεράσματα

της συζήτησης. Ακολουθεί συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης.

3. Ένας από τους μαθητές υποδύεται τον μεγάλο γιο της παραβολής του Σπλαχνικού Πατέρα και διηγείται στην ολομέλεια της τάξης τα γεγονότα της επιστροφής του ασώτου.

4. Ένας από τους μαθητές υποδύεται τον Ζακχαίο και διηγείται στην ολομέλεια της τάξης το γεγονός της συνάντησης με τον Χριστό.

5. Συζητήστε με τον/την διπλανό/ή σας το παρακάτω ερώτημα:
Με βάση το κείμενο της παραβολής για τη Μέλλουσα Κρίση,

ποιο είναι το κριτήριο βάσει του οποίου οι άνθρωποι αξιολογούνται από τον Θεό; Στη συνέχεια, ανακοινώστε στην τάξη τα συμπεράσματα της συζήτησής σας.

6. Μελετήστε την παρακάτω περικοπή από την Αγία Γραφή: Μτ 23, 13-33. Στη συνέχεια προσπαθήστε να ξαναγράψετε το κείμενο αυτό χρησιμοποιώντας λέξεις και όρους της εποχής μας, ώστε το κείμενο να δίνει την εντύπωση ότι γράφτηκε στις μέρες μας.

14. Ο Χριστός φανερώνει με σημεία έναν καινούριο κόσμο

Τι ονομάζουμε «σημεία» στη γλώσσα της Καινής Διαθήκης

Κατά την εποχή της Καινής Διαθήκης υπήρχαν διάφορα πρόσωπα, τα οποία υπόσχονταν στους απλούς ανθρώπους λύτρωση από τις ασθένειες και τα δεινά τους. Για τα πρόσωπα αυτά είχε διαδοθεί η αντίληψη πως ήταν θαυματοποιοί, δηλαδή ότι με κάποιες μαγικές πρακτικές βοηθούσαν τους ανήμπορους και όσους είχαν ανάγκη γιατρειάς. Και έτσι οι θαυματοποιοί αυτοί προκαλούσαν τον θαυμασμό και τη συγκίνηση.

Για τα θαυμαστά γεγονότα που επιτελεί ο Χριστός χρησιμοποιούμε πολλές φορές στην καθημερινή μας γλώσσα τη λέξη «θαύμα». Ο

όρος αυτός όμως δεν αποδίδει το περιεχομένων όσων έπραξε ο Χριστός.

Στην περίπτωση του Χριστού, τα πράγματα είναι εντελώς διαφορετικά: Ο Χριστός δεν επιδιώκει ούτε τον εντυπωσιασμό ούτε και τον θαυμασμό των ανθρώπων. Το κίνητρό του είναι η φιλευσπλαχνία και η φιλανθρωπία.

Οι θαυματουργικές Του ενέργειες, οι «δυνάμεις», όπως χαρακτηρίζονται στο Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο, έχουν ως σκοπό να φανερώσουν τον καινούριο κόσμο της Βασιλείας του Θεού. Στα κείμενα των Ευαγγελίων ονομάζονται, επίσης, «σημεία», δηλ. σημάδια «παράθυρα» μέσα από τα οποία μπορεί να δει κανείς πώς είναι η ζωή μέσα στη Βασιλεία του Θεού· να

αντιληφθεί ότι εκεί δεν κυριαρχεί η αμαρτία, ο θάνατος, ο χωρισμός από τον Θεό, η ασθένεια, η θλίψη, η πείνα, η φτώχεια, η καταπίεση, η κοινωνική αδικία. Οι «δυνάμεις» του Χριστού αποκαλύπτουν το γεγονός ότι ο Ιησούς είναι ο Υιός του Θεού και ότι το Ευαγγέλιό Του θεραπεύει, λυτρώνει και ανακαινίζει τον άνθρωπο.

Τέλος, προϋπόθεση για να πραγματοποιηθεί η θαυματουργική ενέργεια του Χριστού είναι η θεϊκή Του δύναμη και η πίστη του ανθρώπου. Επομένως, οι δυνάμεις δεν γίνονται για να προκαλέσουν την πίστη των ανθρώπων, αλλά ακριβώς το αντίστροφο. Για τον λόγο αυτό, στη Ναζαρέτ ο Χριστός αρνείται να κάνει οποιαδήποτε θαυματουργική πράξη, λόγω της απιστίας των συμπατριωτών του.

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α' Εκκλησιαστικού Γυμνασίου **(υπό έκδοση), σσ. 157-159.**

i. Χορταίνει τη σωματική και πνευματική πείνα των ανθρώπων: Ο χορτασμός των πεντακισχιλίων (Ιω 6, 1-15)

Μετά απ' αυτά ο Ιησούς έφυγε για την άλλη όχθη της λίμνης της Γαλιλαίας, που λεγόταν Τιβεριάδα. Τον ακολούθησε πλήθος πολύ, γιατί έβλεπαν τα θαύματα θεραπείας των ασθενών, που έκανε. Ο Ιησούς τότε ανέβηκε σ' ένα λόφο κι εκεί καθόταν με τους μαθητές του. Πλησίαζε το Πάσχα, η γιορτή των Ιουδαίων. Καθώς σήκωσε τα μάτια ο Ιησούς και είδε ότι πολύς κόσμος ερχόταν

προς το μέρος του, λέει στον Φίλιππο: «Από πού μπορούμε ν' αγοράσουμε ψωμί, για να φάνε όλοι αυτοί οι άνθρωποι;». Αυτό το είπε για να δει τι θ' απαντούσε ο Φίλιππος, γιατί ο ίδιος ήξερε τι έμελλε να κάνει. Ο Φίλιππος του απάντησε: «Ακόμα και διακόσια δηνάρια να δώσουμε για ψωμιά, δε θα φτάσουν ώστε να πάρει ο καθένας ένα μικρό κομμάτι». Ο Ανδρέας, ένας από τους μαθητές του και αδερφός του Σίμωνα Πέτρου, του λέει: «Είναι εδώ ένα παιδί που έχει πέντε κρίθινα ψωμιά και δύο ψάρια· αλλά τι είναι αυτά για τόσους ανθρώπους;». Τότε είπε ο Ιησούς: «Φροντίστε να καθίσουν οι άνθρωποι κάτω για φαγητό». Το χορτάρι στην περιοχή ήταν πολύ. Κάθισαν λοιπόν κάτω· οι άντρες ήταν περίπου πέντε χιλιάδες. Πήρε τότε ο Ιησούς τα ψωμιά και, αφού είπε ευχαριστήρια προσευχή, τα

μοίρασε στους μαθητές και οι μαθητές στον κόσμο που είχε καθίσει κάτω· παρομοίως κι από τα ψάρια έδινε όσο ήθελαν. Όταν χόρτασαν, λέει στους μαθητές του: «Μαζέψτε τα κομμάτια που περίσσεψαν, για να μην πάει τίποτε χαμένο». Τα μάζεψαν, λοιπόν, και γέμισαν δώδεκα κοφίνια με περισσεύματα από τα πέντε κρίθινα ψωμιά, κομμάτια που είχαν περισσέψει απ' αυτούς που έφαγαν. Όταν οι άνθρωποι είδαν πως έκανε ένα τέτοιο θαύμα ο Ιησούς, έλεγαν: «Σίγουρα αυτός είναι ο προφήτης που περιμένουμε να έρθει στον κόσμο». Ο Ιησούς όμως, επειδή κατάλαβε πως σκόπευαν να έρθουν να τον αρπάξουν για να τον κάνουν βασιλιά, έφυγε πάλι και πήγε στο βουνό ολομόναχος.

ii. Προσφέρει στους ανθρώπους το φως! Η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού (Ιω 9)

Καθώς πήγαινε στο δρόμο του ο Ιησούς, είδε έναν άνθρωπο που είχε γεννηθεί τυφλός. Τον ρώτησαν, λοιπόν, οι μαθητές του: «Διδάσκαλε, ποιος αμάρτησε και γεννήθηκε αυτός τυφλός, ο ίδιος ή οι γονείς του;». Ο Ιησούς απάντησε: «Ούτε αυτός αμάρτησε ούτε οι γονείς του, αλλά γεννήθηκε τυφλός για να φανερωθεί η δύναμη των έργων του Θεού πάνω σ' αυτόν. Όσο διαρκεί η μέρα, πρέπει να εκτελώ τα έργα εκείνου που μ' έστειλε. Έρχεται η νύχτα, οπότε κανένας δεν μπορεί να εργάζεται. Όσο είμαι σ' αυτόν τον κόσμο, είμαι το φως για τον κόσμο». Όταν τα είπε αυτά ο Ιησούς, έφτυσε κάτω, έφτιαξε πηλό από το φτύμα, άλειψε με τον πηλό τα μάτια

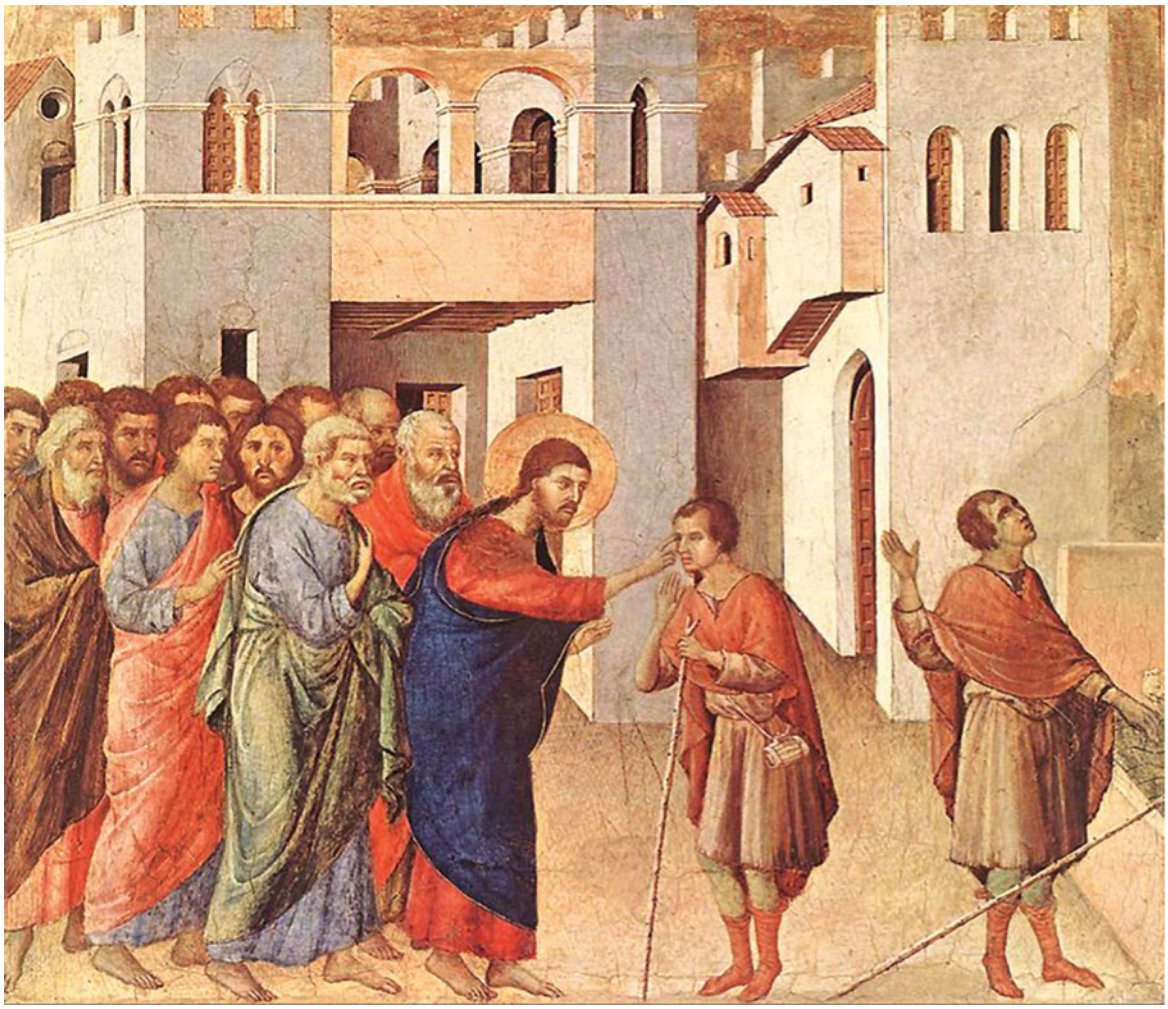
του τυφλού, και του είπε: «Πήγαινε να νιφτείς στην κολυμβήθρα του Σιλωάμ» – που σημαίνει «απεσταλμένος από τον Θεό».

Ξεκίνησε, λοιπόν, ο άνθρωπος, πήγε και νίφτηκε και, όταν γύρισε πίσω, έβλεπε. Τότε οι γείτονες κι όσοι τον έβλεπαν προηγουμένως ότι ήταν τυφλός, έλεγαν: «Αυτός δεν είναι ο άνθρωπος που καθόταν εδώ και ζητιάνευε;». Μερικοί έλεγαν: «Αυτός είναι», ενώ άλλοι έλεγαν: «Είναι κάποιος που του μοιάζει». Ο ίδιος όμως έλεγε: «Εγώ είμαι». Τότε τον ρωτούσαν: «Πώς, λοιπόν, άνοιξαν τα μάτια σου;». Εκείνος απάντησε: «Ένας άνθρωπος που τον λένε Ιησού έκανε πηλό, μου άλειψε τα μάτια και μου είπε: "Πήγαινε στην κολυμβήθρα του Σιλωάμ και νίψου"· Πήγα λοιπόν εκεί, νίφτηκα και βρήκα το φως

μου». Τον ρώτησαν, λοιπόν: «Πού είναι ο άνθρωπος εκείνος;». «Δεν ξέρω», τους απάντησε.

Τον έφεραν τότε στους Φαρισαίους, τον άνθρωπο που ήταν άλλοτε τυφλός. Η μέρα που έφτιαξε ο Ιησούς τον πηλό και του άνοιξε τα μάτια ήταν Σάββατο. Άρχισαν λοιπόν και οι Φαρισαίοι να τον ρωτούν πάλι πώς απέκτησε το φως του. Αυτός τους απάντησε: «Έβαλε πάνω στα μάτια μου πηλό, νίφτηκα και βλέπω». Μερικοί από τους Φαρισαίους έλεγαν: «Αυτός ο άνθρωπος δεν μπορεί να είναι σταλμένος από τον Θεό, γιατί δεν τηρεί την αργία του Σαββάτου». Άλλοι όμως έλεγαν: «Πώς μπορεί ένας αμαρτωλός άνθρωπος να κάνει τέτοια σημεία;». Και υπήρχε διχογνωμία ανάμεσά τους. Ρωτούν λοιπόν πάλι τον τυφλό: «Εσύ τι λες γι' αυτόν; Πώς

εξηγείς ότι σου άνοιξε τα μάτια;». Κι εκείνος τους απάντησε: «Είναι προφήτης».

Ο Ιησούς θεραπεύει τον τυφλό (Duccio di Buoninsegna)

Οι Ιουδαίοι όμως δεν εννοούσαν να πιστέψουν πως αυτός ήταν τυφλός κι απέκτησε το φως του, ώσπου κάλεσαν τους γονείς του ανθρώπου και τους ρώτησαν: «Αυτός είναι ο γιος σας που λέτε ότι γεννήθηκε τυφλός; Πώς, λοιπόν, τώρα βλέπει;». Οι γονείς του τότε αποκρίθηκαν: «Ξέρουμε πως αυτός είναι ο γιος μας κι ότι γεννήθηκε τυφλός· πώς όμως τώρα βλέπει, δεν το ξέρουμε, ή ποιος του άνοιξε τα μάτια, εμείς δεν το ξέρουμε. Ρωτήστε τον ίδιο· ενήλικος είναι, αυτός μπορεί να μιλήσει για τον εαυτό του». Αυτά είπαν οι γονείς του, από φόβο προς τους Ιουδαίους. Γιατί, οι Ιουδαίοι άρχοντες είχαν κιόλας συμφωνήσει να αφορίζεται από τη συναγωγή όποιος παραδεχτεί πως ο Ιησούς είναι ο Μεσσίας. Γι' αυτό είπαν οι γονείς του, «ενήλικος είναι, ρωτήστε τον ίδιο». Κάλεσαν, λοιπόν, για

δεύτερη φορά τον άνθρωπο που ήταν πριν τυφλός, και του είπαν: «Πες την αλήθεια ενώπιον του Θεού· εμείς ξέρουμε ότι ο άνθρωπος αυτός είναι αμαρτωλός». Εκείνος τότε τους απάντησε: «Αν είναι αμαρτωλός, δεν το ξέρω· ένα ξέρω: πως, ενώ ήμουν τυφλός, τώρα βλέπω». Τον ρώτησαν πάλι: «Τι σου έκανε; Πώς σου άνοιξε τα μάτια;». «Σας το είπα κιόλας», τους αποκρίθηκε, «αλλά δεν πειστήκατε· γιατί θέλετε να το ξανακούσετε; Μήπως θέλετε κι εσείς να γίνετε μαθητές του;». Τον περιγέλασαν τότε και του είπαν: «Εσύ είσαι μαθητής εκείνου· εμείς είμαστε μαθητές του Μωυσή· εμείς ξέρουμε πως ο Θεός μίλησε στον Μωυσή, ενώ γι' αυτόν δεν ξέρουμε την προέλευσή του». Τότε απάντησε ο άνθρωπος και τους είπε: «Εδώ είναι το παράξενο, πως εσείς δεν ξέρετε από πού είναι

ο άνθρωπος, κι όμως αυτός μου άνοιξε τα μάτια. Ξέρουμε πως ο Θεός τους αμαρτωλούς δεν τους ακούει, αλλά αν κάποιος τον σέβεται και κάνει το θέλημά του, αυτόν τον ακούει. Από τότε που έγινε ο κόσμος δεν ακούστηκε ν' ανοίξει κανείς τα μάτια ενός γεννημένου τυφλού. Αν αυτός δεν ήταν από τον Θεό, δε θα μπορούσε να κάνει τίποτα». «Εσύ είσαι βουτηγμένος στην αμαρτία από τότε που γεννήθηκες», του αποκρίθηκαν, «και κάνεις το δάσκαλο σ' εμάς;». Και τον πέταξαν έξω.

Ο Ιησούς έμαθε ότι τον πέταξαν έξω και, όταν τον βρήκε, του είπε: «Εσύ πιστεύεις στον Υιό του Θεού;». Εκείνος αποκρίθηκε: «Και ποιος είναι αυτός, Κύριε, για να πιστέψω σ' αυτόν;». «Μα τον έχεις κιόλας δει», του είπε ο Ιησούς.

«Αυτός που μιλάει τώρα μαζί σου, αυτός είναι». Τότε εκείνος είπε: «Πιστεύω, Κύριε», και τον προσκύνησε. Κι ο Ιησούς είπε: «Ήρθα για να φέρω σε κρίση τον κόσμο, έτσι ώστε αυτοί που δε βλέπουν να βρουν το φως τους, κι εκείνοι που βλέπουν ν' αποδειχτούν τυφλοί». Μερικοί Φαρισαίοι που ήταν εκεί μαζί του, άκουσαν τα λόγια αυτά και του είπαν: «Μήπως είμαστε κι εμείς τυφλοί;». «Αν ήσασταν τυφλοί», τους απάντησε ο Ιησούς, «δε θα ήσασταν ένοχοι· τώρα όμως λέτε με βεβαιότητα ότι βλέπετε· η ενοχή σας λοιπόν παραμένει».

Η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού (Δομήνικος Θεοτοκόπουλος)

Στη θαυματουργική αυτή ενέργεια (θεραπεία του εκ γενετής τυφλού), ο Ιησούς απορρίπτει την εσφαλμένη αντίληψη των Ιουδαίων της εποχής του ότι η αρρώστια είναι πάντα αποτέλεσμα αμαρτίας. Στον καινούριο κόσμο

της Βασιλείας του Θεού προσκαλούνται όλοι οι άνθρωποι χωρίς εξαιρέσεις.

Φτιάχνοντας πηλό με τα χέρια του, θεραπεύει τον εκ γενετής τυφλό, φανερώνοντας ότι, ως Μεσσίας, αναδημιουργεί τον κόσμο, ανακαινίζοντας και το σώμα και την ψυχή των ανθρώπων.

Ο εκ γενετής τυφλός της βιβλικής αυτής διήγησης λαμβάνει το φως του. Τι σημαίνει αυτό; Πρώτον, αποκαθίσταται η όρασή του, δηλ. μπορεί και βλέπει τις ομορφιές του κόσμου. Δεύτερον, διαλύονται τα οποιαδήποτε «σκοτάδια» της ψυχής του, οι οποιεσδήποτε αμφιβολίες, καθώς λαμβάνει από τον Ιησού το δώρο να «βλέπει» την αλήθεια των

πραγμάτων και τελικά να πιστεύει και να ομολογεί ότι ο Ιησούς είναι ο αναμενόμενος Μεσσίας.

Ο άνθρωπος καλείται να εισέλθει στον καινούριο κόσμο της Βασιλείας του Θεού και με το σώμα και με την ψυχή του, δηλ. ολόκληρος, όπως τον έπλασε ο Θεός. Εκεί θα βρει γιατρειά και για το σώμα και για την ψυχή του από τον χορηγό της ζωής, τον Τριαδικό Θεό.

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α' Εκκλησιαστικού Γυμνασίου **(υπό έκδοση), σσ. 160-161.**

iii. Ελευθερώνει τους ανθρώπους από την τυπική τήρηση του Νόμου με την εντολή της αγάπης: Η θεραπεία του ανθρώπου με παράλυτο χέρι (Μκ 3, 1-6)

Ο Ιησούς μπήκε πάλι στη συναγωγή. Εκεί ήταν ένας άνθρωπος με παράλυτο χέρι, κι όλοι πρόσεχαν να δουν αν θα τον θεραπεύσει την ημέρα του Σαββάτου, για να τον κατηγορήσουν. Λέει τότε στον άνθρωπο με το παράλυτο χέρι: «Σήκω κι έλα εδώ στη μέση». «Επιτρέπει ο νόμος», τους ρωτάει, «να κάνει το Σάββατο κανείς καλό ή να κάνει κακό; Να σώσει μια ζωή ή να την αφήσει να χαθεί;». Αυτοί σιωπούσαν. Κι αφού έριξε σ' όλους μια ματιά με οργή, λυπημένος πολύ για την πώρωση της καρδιάς τους, λέει στον άνθρωπο:

«Τέντωσε το χέρι σου». Εκείνος το τέντωσε, κι έγινε καλά το χέρι του σαν το άλλο. Βγήκαν έξω οι Φαρισαίοι κι αμέσως συσκέφθηκαν με τους Ηρωδιανούς και πήραν απόφαση να τον εξοντώσουν.

Το ιερατείο των Ιουδαίων και ιδιαίτερα οι Φαρισαίοι, είχαν επιβάλει στον λαό της Γαλιλαίας ορισμένες διατάξεις, σύμφωνα με τις οποίες γινόταν ένας διαχωρισμός ανάμεσα σε καθαρά και ακάθαρτα πράγματα, καθαρές και ακάθαρτες πράξεις· και γενικότερα, ο κόσμος διακρίνονταν σε περιοχές που θεωρούνταν άγιες, και περιοχές που κρίνονταν ως αμαρτωλές και βέβηλες. Με τον τρόπο αυτό, αποσκοπούσαν στο να απομακρυνθούν οι κάτοικοι της Γαλιλαίας από το ελληνιστικό (ειδωλολατρικό) πολιτισμικό

περιβάλλον. Ορισμένες από τις διατάξεις αυτές είχαν να κάνουν με το φαγητό, ενώ άλλες απέκλειαν από τη λατρεία στο Ναό τη γυναίκα όταν αυτή θεωρείται ακάθαρτη, τις πόρνες, τους τελώνες, αλλά και όσους είχαν κάποιο σοβαρό πρόβλημα υγείας, όπως οι τυφλοί, οι χωλοί κ.ά. Μία από τις διατάξεις αυτές αφορούσε και την αργία του Σαββάτου.

Ο Χριστός όμως, θαυματουργεί σε ανθρώπους που θεωρούνται μιαροί και ακάθαρτοι. Θεραπεύει τυφλούς, δαιμονισμένους, παραλύτους, άνδρες και γυναίκες· δείχνει συμπόνια και αγάπη στους πάντες ανεξαιρέτως, ακόμα και το Σάββατο. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίον οι Φαρισαίοι αντιδρούν στις «δυνάμεις» Του.

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης /

Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α’ Εκκλησιαστικού Γυμνασίου **(υπό έκδοση), σσ. 162-163.**

«Το Σάββατο ο Θεός ολοκλήρωσε τη διακόσμηση του Σύμπαντος που αναδύθηκε από το απειλητικό χάος και αναπαύθηκε. Την ίδια μέρα διέσχισε ο ισραηλίτης λαός την Ερυθρά θάλασσα και απέκτησε μετά από 400 χρόνια δουλείας πολιτική και θρησκευτική ελευθερία (Δτ. 5, 15). Στα μεταιχμαλωσιακά όμως χρόνια η εφαρμογή του Σαββάτου, όπως και οι άλλες λατρευτικές διατάξεις που όριζαν τι είναι καθαρό από το περιβάλλον και τι όχι, είχαν γίνει «σημεία», συστατικά στοιχεία της αυτοσυνειδησίας του Ιουδαϊσμού, ο

οποίος έτσι προσπαθούσε να αυτοπεριχαρακωθεί μπροστά σε ένα περιβάλλον, το οποίο θεωρούσε ως μιαρόακάθαρτο, επικίνδυνο και απειλητικό για την ταυτότητά του. Έτσι οι Ιουδαίοι περηφανεύονταν ότι ήταν οι μόνοι στον κόσμο που τηρούσαν την «ημέρα του ιερού Βασιλείου».

Απόσπασμα από το βιβλίο:
Σωτήριος Δεσπότης, Ο Κώδικας των Ευαγγελίων. Εισαγωγή στα Συνοπτικά Ευαγγέλια και πρακτική μέθοδος ερμηνείας τους. **Αθήνα: ΑΘΩΣ, 2009.**

Προτάσεις για εργασίες και δραστηριότητες στην τάξη

1. Συζητήστε με τον/την διπλανό/ή σας το παρακάτω ερώτημα:
   -Ο Χριστός έκανε θαύματα ή σημεία;
   Στη συνέχεια, ανακοινώστε στην τάξη τα συμπεράσματα της συζήτησής σας.

2. Ένας από τους μαθητές υποδύεται τον εκ γενετής τυφλό και διηγείται στην ολομέλεια της τάξης το θαυματουργικό γεγονός.

3. Συζητήστε στην ολομέλεια της τάξης τα παρακάτω ερωτήματα:
   - Γιατί ο Χριστός θεραπεύει αρρώστους την ημέρα του Σαββάτου;
   - Τι θέλει να δείξει με την πράξη Του αυτή;

15. Ο Χριστός προσφέρει τη ζωή Του… για να ζήσει ο άνθρωπος!

i. Ο Χριστός πλένει τα πόδια των μαθητών του (Ιω 13, 1-15)

Ο Νιπτήρας (Giotto di Bondone, 14ος αι.). Παρεκκλήσιο Σκροβένι, Πάδοβα.

«Τοῦ Δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ
σήμερον, Υἱὲ Θεοῦ,
κοινωνόν με παράλαβε·
οὐ μὴ γὰρ τοῖς ἐχθροῖς σου
τὸ μυστήριον εἴπω·
οὐ φίλημά σοι δώσω,

καθάπερ ὁ Ἰούδας·
ἀλλ᾽ ὡς ὁ λῃστὴς ὁμολογῶ σοι·
Μνήσθητί μου, Κύριε,
ἐν τῇ βασιλείᾳ σου».

Τροπάριο από την Ακολουθία της Θείας Μετάληψης

«Πριν από τη γιορτή του Πάσχα, ξέροντας ο Ιησούς πως ήρθε η καθορισμένη γι᾽ αυτόν ώρα να φύγει από τούτον τον κόσμο και να πάει στον Πατέρα, έδειξε την αγάπη του ως το τέλος σ᾽ αυτούς που μέσα σ᾽ αυτόν τον κόσμο τού ανήκαν και τους αγαπούσε. [...]. Σηκώνεται, λοιπόν, από το τραπέζι που δειπνούσαν, βγάζει το ιμάτιό του, παίρνει μια πετσέτα και τη ζώνεται· έπειτα βάζει νερό στη λεκάνη κι αρχίζει να πλένει τα πόδια των μαθητών και να τα σκουπίζει με την πετσέτα που είχε ζωστεί. [...] “Σας έδωσα το παράδειγμα, για να κάνετε κι εσείς όπως έκανα εγώ”».

Ο Ιερός Νιπτήρας

Ο Ιησούς προσκαλεί τους μαθητές Του να γιορτάσουν μαζί το πασχάλιο δείπνο. Εκεί αναλαμβάνει το έργο ενός δούλου: πλένει τα πόδια των μαθητών Του. Ο Χριστός, ο Υιός του Θεού, ο Δημιουργός του κόσμου, πράττει κάτι ταπεινωτικό. Άλλωστε, όλη η ζωή Του ήταν μέχρι τότε μόνο διακονία, μόνο ταπείνωση, μόνο αγάπη. Και δείχνει την αγάπη Του! Υπογραμμίζει ότι η αγάπη αυτή

είναι διακονία για χάρη του άλλου. Η αγάπη είναι πράξη! Πλένοντας τα πόδια των μαθητών Του, ακόμη και του Ιούδα, λίγες ώρες πριν οδηγηθεί στον μαρτυρικό σταυρικό θάνατο, ο Χριστός υπενθυμίζει στους μαθητές Του ποιο είναι το έργο Του, και τους παροτρύνει να Τον μιμηθούν και αυτοί, δηλ. να γίνουν ταπεινοί διάκονοι για τους συνανθρώπους τους, αν θέλουν να είναι αληθινοί μαθητές Του.

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α’ Εκκλησιαστικού Γυμνασίου (**υπό έκδοση), σσ. 178179**

ii. Ο «πασχάλιος» Μυστικός Δείπνος (Μκ 14, 22-25)

Το τελευταίο δείπνο του Χριστού με τους μαθητές Του, στην παράδοση της Εκκλησίας επικράτησε να ονομάζεται «Μυστικός Δείπνος». Ξέρετε για ποιον λόγο; Πάντως, όχι γιατί έγινε κάπου «στα κρυφά», αλλά διότι ο Χριστός φανερώνει στους μαθητές Του ένα μεγάλο μυστήριο. Και ποιο είναι αυτό; Ας διαβάσουμε το παρακάτω κείμενο και εκεί μάλλον θα λύσουμε την απορία μας:

«Σώμα Χριστού μεταλάβετε»

«Κι ενώ έτρωγαν, πήρε ο Ιησούς το ψωμί, το ευλόγησε, το έκοψε κομμάτια και έδωσε τους μαθητές λέγοντας: "Λάβετε και φάγετε, αυτό είναι το σώμα μου". Ύστερα πήρε το ποτήρι, και αφού είπε ευχαριστήρια προσευχή, τους το έδωσε, και ήπιαν απ' αυτό όλοι. Και τους είπε: "Αυτό είναι το αίμα μου, που επισφραγίζει τη νέα διαθήκη και χύνεται για χάρη όλων. Σας βεβαιώνω πως δεν θα ξαναπιώ από τον καρπό του αμπελιού ως την ημέρα εκείνη που θα το πίνω καινούριο στη βασιλεία του Θεού"».

Ο Χριστός παραδίδει στους μαθητές Του το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Η Ανάμνηση για την οποίαν γίνεται λόγος εδώ, δεν είναι απλώς μία θύμηση από το παρελθόν, αλλά εμπειρία στο παρόν. Με άλλα λόγια, ο Χριστός καλεί κάθε άνθρωπο να βιώσει στο τώρα αυτό

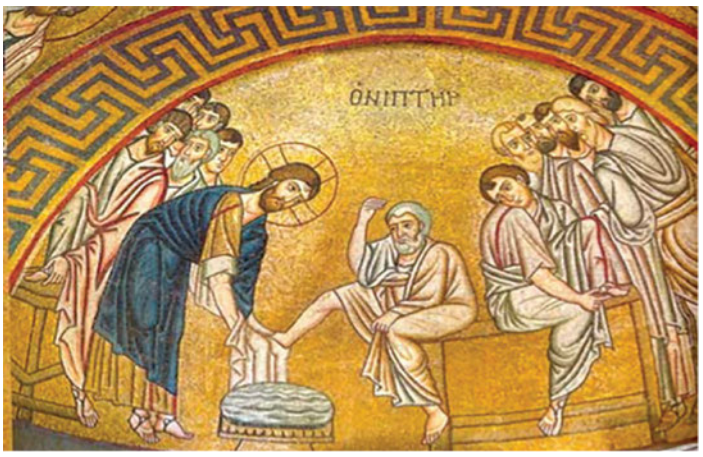
που πρόσφερε εκείνος τότε. Και τι χαρίζει ο Χριστός; Προσφέρει στην ανθρωπότητα το Σώμα και το Αίμα Του, δηλαδή τον ίδιο Του τον εαυτό, και όχι απλώς μια διδασκαλία που θα καλυτερεύσει τη συμπεριφορά μας.

Ο Μυστικός Δείπνος (Μιχαήλ Δαμασκηνός, 16ος αι. μ.Χ.)

Ουσιαστικά, αυτό που δωρίζει ο Χριστός στους ανθρώπους είναι η ίδια Εκκλησία. Η Εκκλησία είναι το Σώμα του Χριστού, ένας τρόπος ζωής, μια κοινωνία αγάπης που «τρέφεται» από το Σώμα και το Αίμα του Χριστού. Κάθε πιστός, όταν μεταλαμβάνει τη Θεία Κοινωνία, ενώνεται με τον Χριστό, αλλά και με τους άλλους πιστούς· έτσι, αποκτά εμπειρία αυτού του τρόπου ζωής, αυτής της κοινωνίας αγάπης, και γεύεται το τι είναι η Εκκλησία!

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α’ Εκκλησιαστικού Γυμνασίου **(υπό έκδοση), σσ. 180-181.**

Ο Νιπτήρας, ψηφιδωτό Μονή Οσίου Λουκά: Καθολικό. Νάρθηκας.

iii. Η προδοσία του Ιούδα και η άρνηση του Πέτρου. Μεταμέλεια ή μετάνοια; (Μκ 14,10-11)· (Μκ, 14, 66-72)

Ένας από τους δώδεκα μαθητές, ο Ιούδας ο Ισκαριώτης, κάποια στιγμή εγκαταλείπει το πασχάλιο δείπνο που παραθέτει ο Ιησούς στους μαθητές Του και πηγαίνει στους αρχιερείς των Ιουδαίων, για να προδώσει τον διδάσκαλό Του. Γιατί άραγε το πράττει αυτό, αφού είδε και βίωσε από τον ίδιο τον

Χριστό τόσα θαυμαστά γεγονότα; Μάλλον, περίμενε έναν διαφορετικό Μεσσία, έναν επίγειο βασιλιά, που θα ελευθέρωνε τον σκλαβωμένο ιουδαϊκό λαό από τους Ρωμαίους κατακτητές. Μετά την πράξη της προδοσίας, επειδή έχει γευτεί τόσες ουράνιες ευλογίες, αντιμετωπίζει μέσα του ενοχές. Νιώθει ένα ασήκωτο βάρος! Δεν έχει την τόλμη να ζητήσει συγχώρηση από τον Θεό. Τον διακατέχει η απελπισία και η απόγνωση. Και βάζει μόνος του τέλος στη ζωή του.

Ο διαμερισμός των ιματίων του Χριστού, (Δομήνικος Θεοτοκόπουλος), Τολέδο, Καθεδρικός Ναός

Η διαπραγμάτευση του Ιούδα με τους Αρχιερείς (Duccio di Buoninsegna)

Ανάμεσα στους δώδεκα μαθητές δεν ήταν μόνο ο Ιούδας, εκείνος που πρόδωσε τον Χριστό· κάτι παρόμοιο έκανε και ο Πέτρος, και μάλιστα τρεις φορές· τρεις φορές αρνείται τον Χριστό έξω στην αυλή του αρχιερέα Καϊάφα και «ομολογεί» ότι δεν Τον γνωρίζει! Δεν είναι και αυτό μια προδοσία; Ύστερα από την άρνησή του αυτή, αισθάνεται «διαλυμένος»

ψυχικά. Κλαίει με σπαραχτικά δάκρυα. Ωστόσο, δεν αφήνει τις ενοχές και τη θλίψη να κυριαρχήσουν μέσα του. Αντιλαμβάνεται το λάθος του, ζητά συγχώρηση από το Θεό, μετανοεί! Και τελικά, αναδεικνύεται πρωτοκορυφαίος Απόστολος του Χριστού!

Η άρνηση του Πέτρου (Caravaggio, 1610). Νέα Υόρκη, Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης

Το φιλί του Ιούδα (Ιερά Μονή Βατοπαιδίου)

Και ο Ιούδας και ο Πέτρος θλίβονται και πενθούν για την προδοσία που διαπράττουν. Ωστόσο, μπορούμε να συμπεράνουμε, μελετώντας προσεχτικά τις δύο προδοσίες, ότι υπάρχουν δύο είδη πένθους και θλίψης: μία που οδηγεί στην απόγνωση και την απελπισία, και μία άλλη, που οδηγεί στην ελπίδα,

στη σωτηρία, στη χαρά και στην ειρήνη της ψυχής!

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α' Εκκλησιαστικού Γυμνασίου **(υπό έκδοση), σσ. 181-183.**

iv. Ο Ιησούς διαλέγεται με τον Πιλάτο περί της Αλήθειας (Ιω 18,36-38)

«Ο Ιησούς απάντησε: "Η δική μου βασιλεία δεν προέρχεται απ' αυτόν τον κόσμο·" [...]. "Εγώ γι' αυτό γεννήθηκα και γι' αυτό ήρθα στον κόσμο, για να φανερώσω την αλήθεια· όποιος αγαπάει την αλήθεια καταλαβαίνει τα λόγια μου". Του λέει ο Πιλάτος: "Και τι είναι αλήθεια;"»

Η Σταύρωση

Όταν ο Ιησούς οδηγείται στον Ρωμαίο ηγεμόνα, τον Πιλάτο, εκεί αναπτύσσεται ένας πολύ πρωτόγνωρος διάλογος. Ο Ιησούς εξηγεί στον Πιλάτο ότι όντως είναι βασιλιάς, ωστόσο το βασίλειό του δεν έχει καμία σχέση με τα επίγεια

βασίλεια. Το βασικό γνώρισμα της Βασιλείας του Θεού είναι η αλήθεια. Και ποια αλήθεια, τελικά;

Στο ερώτημα αυτό, μπορούμε να απαντήσουμε, εάν φέρουμε στον νου μας κάτι που είχε πει ο ίδιος ο Χριστός κατά τη διάρκεια του πασχάλιου δείπνου: «Εγώ είμαι η οδός, η αλήθεια και η ζωή» (Ιω 14,6). **Η αλήθεια είναι ο ίδιος ο Χριστός. Και ο Χριστός αποκαλύπτει ποιο είναι το αληθινό νόημα της ανθρώπινης ζωής.**

Επομένως, ο άνθρωπος γίνεται περισσότερο αληθινός, όσο πλησιάζει την Αλήθεια, που είναι ο Χριστός· ολοκληρώνεται περισσότερο ως προσωπικότητα, όταν ανακαλύπτει το αληθινό νόημα της ζωής του, το οποίο δεν βρίσκεται στα «θαύματα» της τεχνολογίας που

προσφέρει ο σύγχρονος κόσμος, αλλά στον Χριστό, ο οποίος προσφέρει απλόχερα τον καινούριο κόσμο της Βασιλείας του Θεού!

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α΄ Εκκλησιαστικού Γυμνασίου (υπό έκδοση), σελ. 184.

Ecce Homo (Antonio Ciseri)

ν. Ο Σταυρός του Χριστού: Η δύναμη του Θεού!

Ο Απόστολος Παύλος, στην πρώτη Επιστολή του προς τους Χριστιανούς της Κορίνθου, αναφέρεται στον σταυρό του Χριστού και λέει τα εξής:

«Το κήρυγμα για το σταυρικό θάνατο του Χριστού είναι μωρία γι' αυτούς που πάνε προς το χαμό τους· για μας όμως που είμαστε στο δρόμο της σωτηρίας, είναι η δύναμη του Θεού» (Α΄ Κορ 1, 18).

Πόσο μεγάλη είναι η αλήθεια που κρύβουν τα λόγια αυτά! Ο σταυρός ήταν ένα ταπεινωτικό, εξευτελιστικό και απίστευτα βασανιστικό όργανο θανάτωσης, που χρησιμοποιούσαν οι Ρωμαίοι. Κι όμως! Γίνεται πηγή δύναμης, ελπίδας και ζωής! Γιατί;

Διότι με τον σταυρικό θάνατο ο Χριστός ολοκληρώνει το έργο Του, που ήταν να αγκαλιάσει την ανθρωπότητα με άπειρη αγάπη, δίχως όρια, να την λυτρώσει από κάθε τι σατανικό και να την ανυψώσει στον Θεό Πατέρα Του. Και με τον τρόπο αυτό, ο Σταυρός του Χριστού μετατρέπεται στο κατεξοχήν σύμβολο της αγάπης και της νίκης ενάντια στις δαιμονικές δυνάμεις. Γι' αυτό και οι Χριστιανοί, κάνοντας το σημείο του Σταυρού, αντλούν δύναμη, ομολογώντας το σπουδαίο έργο που επιτέλεσε ο Χριστός για χάρη ολόκληρης της ανθρωπότητας. Ο Σταυρός είναι η δόξα και η ομορφιά της Εκκλησίας!

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α΄ Εκκλησιαστικού Γυμνασίου (υπό έκδοση), **σελ. 185.**

Σταυρός του Χριστού: Ο φύλακας της Οικουμένης!

Προτάσεις για εργασίες και δραστηριότητες στην τάξη

1. Συζητήστε στην τάξη το παρακάτω ερώτημα:

   - Τι έρχεται στον νου σας όταν ακούτε την λέξη «Αλήθεια»;

2. Συζητήστε με τον/την διπλανό/ή σας το παρακάτω ερώτημα:
- Γιατί το τελευταίο δείπνο του Χριστού με τους μαθητές Του ονομάζεται «Μυστικός Δεί-πνος»;
Στη συνέχεια, ανακοινώστε στην τάξη τα συμπεράσματα της συζήτησής σας.

3. Συζητήστε με τον/την διπλανό/ή σας:
- Ποιες είναι οι σκέψεις και τα συναισθήματά σας, καθώς ακούτε τη φράση: «Όταν ένας άνθρωπος σηκώνει τον σταυρό του…».
Στη συνέχεια, ανακοινώστε στην τάξη τα συμπεράσματά σας και συζητήστε το ίδιο θέμα στην ολομέλεια της τάξης.

Ε΄ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ένας καινούριος κόσμος ξεπροβάλλει: Χριστός ανέστη!

Ο Σταυρός του Χριστού στην κορυφή του Άθωνα

Εισαγωγικά

Η χριστιανική πίστη θεμελιώνεται σ' ένα σπουδαίο γεγονός: την Ανάσταση του Χριστού!Αυτή άλλαξε την ιστορία όλου του κόσμου. Στη Θεματική Ενότητα θα μελετήσουμε τα γεγονότα του θείου Πάθους και της Ανάστασης της Χριστού, ενώ παράλληλα θα εστιάσουμε το ενδιαφέρον μας σε ορισμένα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του καινούριου κόσμου που μας προσφέρει ο Χριστός με το απολυτρωτικό Του έργο.

Περιεχόμενα – Διδακτικές Ενότητες

16. Η ανάγκη να αλλάξει ο κόσμος
17. Μια νέα αρχή... από τον Τάφο τον κενό
18. Ο Θεάνθρωπος Ιησούς Χριστός: Η ελπίδα του κόσμου

16. Η ανάγκη να αλλάξει ο κόσμος

i. Η ελπίδα των ανθρώπων για μια ιδανική κοινωνία

«Η ιδέα της τέλειας και αρμονικής κατάστασης στη ζωή των ανθρώπων, έξω από τα πολιτικοκοινωνικά προβλήματα, είναι πρώτα απ' όλα πρόβλημα ηθικό και πνευματικό και ως τέτοιο έχει σχέση με το ανθρώπινο πρόσωπο. Χωρίς πνευματικές μεταλλαγές του ανθρώπου, η αναμόρφωση των κοινωνιών παραμένει ουτοπική, γι' αυτό και απαιτείται μία νέα προσέγγιση της ανθρώπινης αξίας».

Ζορμπάς Κ., Η ανθρώπινη αξία στις κοινωνικές ουτοπίες

Το τραγικό αίτημα για μεταμόρφωση

«Είναι τραγική μορφή ο καρνάβαλος. Ζητεί να λυτρωθή από την υποκρισίαν υποκρινόμενος. Ζητεί να καταλύση όλες τις ποικίλες προσωπίδες, που φορεί κάθε μέρα με μία νέα, την πιο απίθανη. Ζητεί να εκκενώση ό,τι υπάρχει

απωθημένο μέσα στο υποσυνεί-δητό του και να ελευθερωθή, αλλά ελευθερία δεν υπάρχει, η τραγω-δία του καρνάβαλου παραμένει άλυτη. Το βαθύτατο αίτημά του εί-ναι να μεταμορφωθή».

Μελίτων, Μητροπολίτης Χαλκηδό-νος, Ομιλία στην Κυριακή της Τυ-ροφάγου

ii. Η σιωπηλή επανάσταση της τέχνης

Ελύτης Οδυσσέας, Ρήμα το Σκοτει-νόν

[...] Φίλε συ που ακούς, ακούς της
ευωδιάς των κίτρων
Τις μακρινές καμπάνες; Ξέρεις τις
γωνιές του κήπου όπου

Εναποθέτει τα νεογνά του δειλινός
ο αέρας; Ονειρεύτηκες
Ποτέ σου ένα καλοκαίρι απέραντο
που να το τρέχεις
Μη γνωρίζοντας πια Ερινύες; Όχι.
Να γιατί καταρκυθμεύω
Που οι βαριές υποχωρούν αμπά-
ρες τρίζοντας κι οι μεγάλες θύρες
ανοίγονται
Στο φως του Ήλιου του Κρυπτού
μια στιγμούλα, η φύση μας η τρίτη
να φανερωθεί
Έχει συνέχεια. Δε θα την πω. Κα-
νείς δεν παίρνει τα δωρεάν
Στον κακόν αγέρα ή που χάνεσαι ή
που επακολουθεί γαλήνη
Αυτά στη γλώσσα τη δική μου. Κι
άλλοι άλλα σ' άλλες. Αλλ'
Η αλήθεια μόνον έναντι θανάτου
δίδεται.

Ελύτης Οδ., Τα Ελεγεία της Οξώ-
πετρας

Έναστρη νύχτα (van Gogh)

Ουρανέ, όχι δε θα πω το ναι
Ουρανέ, φίλε μακρινέ
πώς να δεχτώ άλλης αγκαλιάς τη στοργή
πώς να δεχτώ, μάνα μου είναι η γη
πώς ν' αρνηθώ της ζωής το φως το ξανθό
αχ ουρανέ πόνε μακρινέ

Γκάτσος Ν. - Χατζιδάκις Μ.,
Η μπαλάντα του Ούρι

Τη νύχτα αυτή τη λέτε εσείς
Φωτιά
Μα εγώ τη λέω δέντρο
Οι μέρες που λαχατάρησα θα
’ρθουν
Εγώ τη λέω δέντρο.

Σαββόπουλος Δ., Το δέντρο

Ράντγιαρντ Κίπλινγκ, ΑΝ

[…] Αν να ονειρεύεσαι μπορείς δίχως το όνειρο να κάνεις δάσκαλό σου,
Αν να στοχάζεσαι μπορείς δίχως να κάνεις το στοχασμό σκοπό σου,
Αν το μπορείς το Θρίαμβο και την Καταστροφή να αντικρίσεις
και σε αυτούς τους δυο αγύρτες όμοια να φερθείς,
Αν να ακούς αντέχεις την αλήθεια που εσύ είχες ειπωμένη
από πανούργους νοθευμένη ώστε παγίδα για τους άμυαλους να γίνει,
ή να θεωρείς όλα αυτά οπού 'χεις τη ζωή σου αφιερώσει, τσακισμένα,
και πάλι ν' αρχινάς να τα στυλώνεις με εργαλεία φαγωμένα, […)

Άντρας σωστός τότε θε να 'σαι, γιε μου!

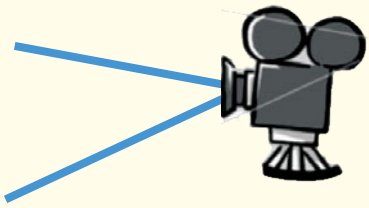
Κίπλινγκ Ράντγιαρντ, ΑΝ

Θεολογική ματιά μέσα από την τέχνη

«Κάποτε, κάποιος φίλος […] μου είπε με αγανάχτηση πως θεολογία δεν γίνεται με τα τραγούδια· τον κοίταξα απορημένος, δεν απάντησα, πικράθηκα και έφυγα […]. Θα ’ταν αρχές του 1992, όταν ο καθηγητής Ματσούκας μού χάρισε ένα μικρό βιβλιαράκι του, με τίτλο Γλυκόπικρες ρίζες **και υπότιτλο** Μυθιστορηματική αυτοβιογραφία. **[…] Εκεί βρίσκεται και η απάντηση στο ερώτημα του φίλου μου. Η πραγματική, η σαρκωμένη θεολογία, πέρα από ηθικισμούς, αντικειμενοποιήσεις και οποιεσδήποτε**

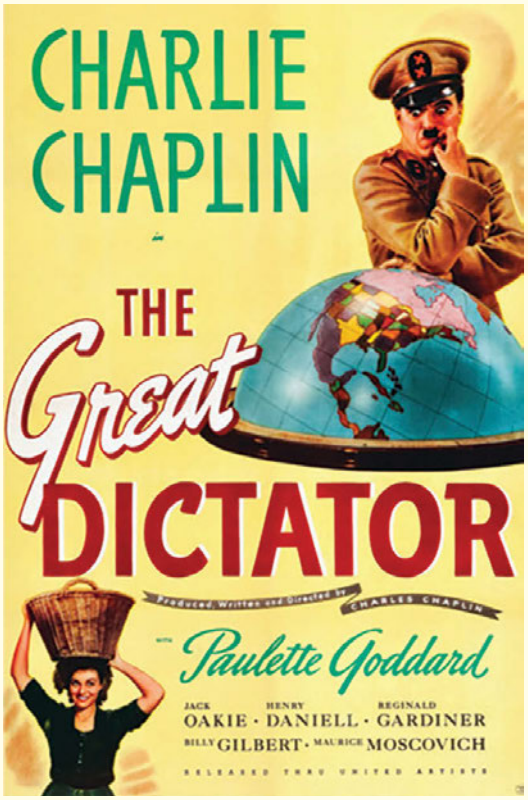
φοβίες, κινείται στα όρια της δοξολογικής αβεβαιότητας, της μετατροπής της καθημερινότητας σε αμεσότητα, της πραγματικής, ασκητικής κοινωνίας με τα πράγματα: "Φρόντιζα οι σκέψεις μου", σημειώνει ο Ματσούκας, "να βγαίνουν από τα ίδια τα πράγματα κι από τα βιώματά μου – και να μην είμαι ονειροπαρμένος. […] Πίστευα πως και οι στοχασμοί μπορούν –και μάλλον επιβάλλεται– να υποβληθούν σε ένα είδος πειραματικής επαλήθευσης, δοκιμαζόμενοι στο πλούσιο υλικό της ζωής. Ηθική, πολιτική, τέχνη και γνώση κρίνονται απ' αυτό το υλικό"».

Σταμούλης Χρ., Τα τραγούδια στη θεολογία του Νίκου Ματσούκα

Κινηματογράφος

ΤΣΑΡΛΥ ΤΣΑΠΛΙΝ
ο Μεγάλος Δικτάτωρ

Αφίσα για την ταινία του Charlie Chaplin “The Great Dictator” (= «ο Μεγάλος Δικτάτωρ»)

iii. Ελπίδα για αλλαγή: Έγνοια και ανάγκη όλων των ανθρώπων

Πιστεύω·
κι’ αγαπώντας Θεό κι’ ανθρώπους
ελπίζω·
με βεβαιότητα και αταλάντευτα,
στην τελική νίκη του αγαθού
παντού·
και στην άξια δικαίωση
του κάθε φιλότιμου αγωνιστή
ανθρώπου!

π. Πυρουνάκης Γεώργιος, Δίπτυχο

Μες στην ερημιά του κόσμου ένα
χέρι γράφει εντός μου:
κάπου υπάρχει Θεός.
Φίλοι σκύλοι μου μην κλαίτε
μες στη συμφορά να λέτε:
κάπου υπάρχει Θεός.

Γκάτσος Ν. - Χατζιδάκις Μ.,
Ο χορός των σκύλων

«Πρέπει, λοιπόν, να μιλήσουμε, να πούμε αυτό που μας πνίγει, να μιλήσουμε για το φως. Το φως μπορεί να έλθει σε κάθε δύσκολη στιγμή της ζωής μας, σε κάθε πένθιμη στιγμή, σε κάθε ασθένεια και πόνο, στη μοναξιά και στη θλίψη, γιατί μπορείς να έχεις ελπίδα και με την ελπίδα να βγεις από το αδιέξοδο. Κι αυτό γιατί ο κάθε άνθρωπος, άνδρας ή γυναίκα, νέος ή γέρος έχει αναμμένη μία αόρατη δάδα η οποία είναι βαθιά μέσα στην καρδιά του.[…] Τούτος ο ουρανός είναι επτά φορές γαλάζιος. Να μπορούσαμε να δούμε τι κρύβει μέσα του… Ας γίνουμε ποιητές της δικής μας ζωής. Ας προσπαθήσουμε να βάζουμε κάθε ημέρα γαλάζιο στο βλέμμα μας, να χαμογελάμε με μια ανανεωμένη τρυφερότητα στις πράξεις μας».

Ζορμπάς Κ., Πόνος, Αγάπη, Ελπίδα

Προτάσεις για εργασίες και δραστηριότητες στην τάξη

1. Μελετήστε το κείμενο «Η ιδέα της τέλειας…». Άραγε ποια «πολιτικοκοινωνικά προβλήματα» εννοεί ο συγγραφέας; Συγκεντρώστε στον πίνακα επιγραμματικά τις ιδέες σας. Συζητήστε σε ομάδες ποια από αυτά τα προβλήματα απαιτούν «πνευματικές μεταλλαγές» για να λυθούν.
2. Μπορούμε να ελπίζουμε σε μια «ιδανική κοινωνία»; Σκεφτείτε την απάντηση και το επιχείρημά σας. Εάν ορίσουμε στην αίθουσα μια νοητή γραμμή που αρχίζει από το «θετικό» και τελειώνει στο «αρνητικό», τοποθετηθείτε πάνω στη γραμμή

ανάλογα με τη θέση σας. Συζητήστε τις διαφορετικές προσεγγίσεις.

3. Ο Μητροπολίτης Μελίτων υπαινίσσεται ότι ο άνθρωπος συχνά επιδιώκει να λύσει τα προβλήματά του με λάθος τρόπους. Έτσι, υποκρίνεται ότι τα λύνει. Εάν συμφωνείτε με αυτή τη θέση, σκεφτείτε ένα παράδειγμα που να τεκμηριώνει την άποψή σας και εκφράστε με μια δυναμική εικόνα.

4. Πώς καταλαβαίνετε τη φράση του Οδυσσέα Ελύτη «Η αλήθεια μόνον έναντι θανάτου δίδεται»; Σκεφτείτε πρώτα ατομικά και έπειτα συζητήστε στην ομάδα σας.

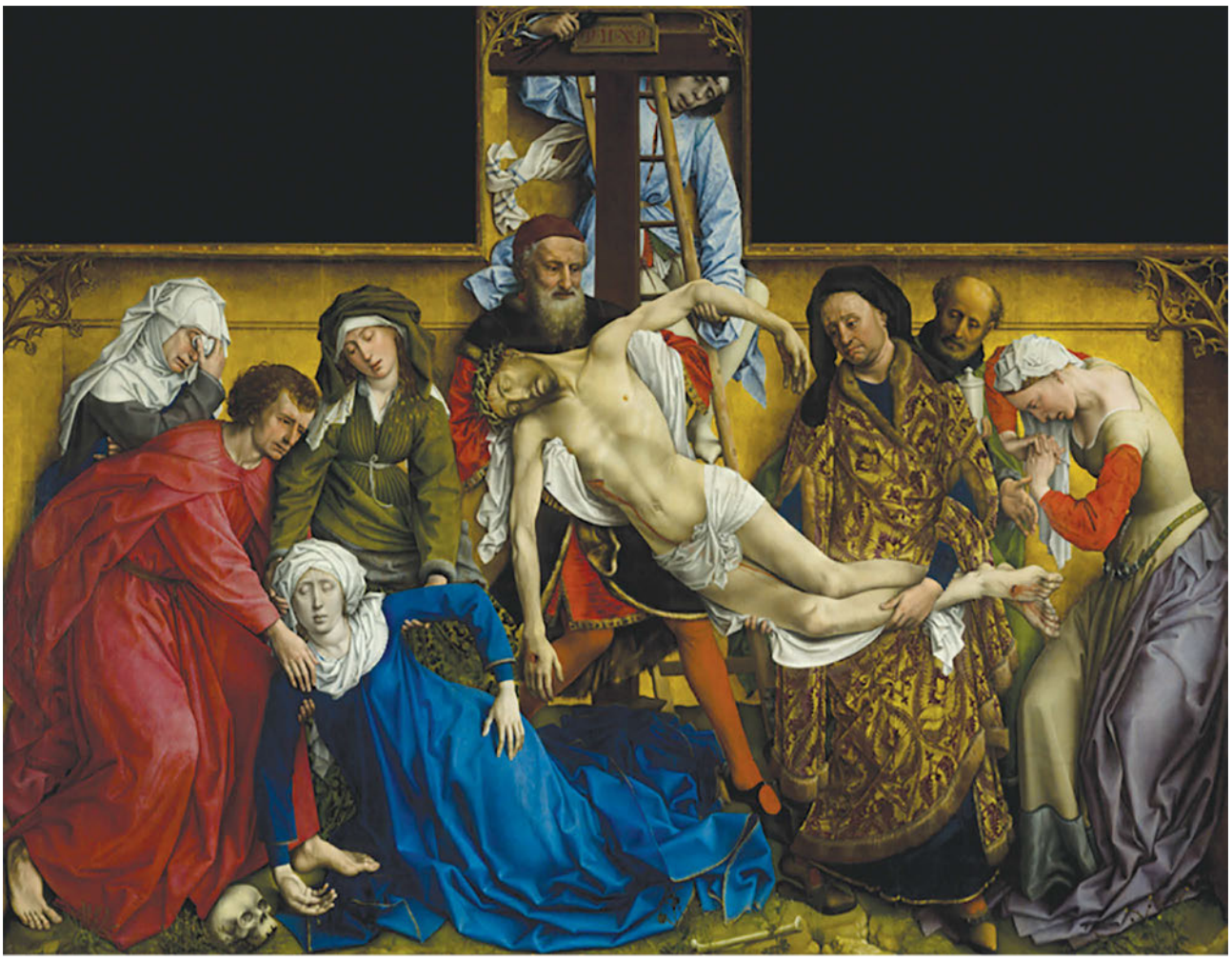
5. Μελετήστε τον πίνακα του van Gogh και τα δύο τραγούδια που ακολουθούν. Ποια κοινά σημεία αναγνωρίζετε; Σκεφτείτε ένα νέο τίτλο για τον πίνακα, που να είναι πιο κοντά στη σκέψη σας.
6. Πριν την τελευταία γραμμή του ποιήματος «Αν», προσθέστε μια δική σας φράση, που να ταιριάζει με το υπόλοιπο ποίημα, η οποία να αρχίζει με τη λέξη «Αν…».
7. Δείτε τον μονόλογο από την ταινία του Charlie Chaplin «Ο μεγάλος Δικτάτωρ». Ποια είναι τα προβλήματα στα οποία αναφέρεται ο πρωταγωνιστής και ποιες οι λύσεις τους;

8. Με έμπνευση από το κείμενο «Πρέπει, λοιπόν, να μιλήσουμε…», σκεφτείτε στην ομάδα σας μια δύσκολη στιγμή της ζωής και εκφράστε την με μια δυναμική εικόνα. Τα παιδιά θεατές αποφασίστε πώς να τοποθετηθείτε μέσα στην εικόνα ώστε να συμβάλετε με κάποια λύση.

17. Μια νέα αρχή…από τον Τάφο τον κενό!

i. «Τετέλεσται!» Η ταφή του Ιησού από τους «κρυφούς μαθητές» (Ιω 19,38-42)

«Αφού έγιναν αυτά, ο Ιωσήφ από την πόλη Αριμαθαία παρακάλεσε τον Πιλάτο να του επιτρέψει να πάρει από το σταυρό το σώμα του Ιησού. Ο Ιωσήφ ήταν μαθητής του Ιησού, κρυφός όμως, γιατί φοβόταν τους Ιουδαίους. Ο Πιλάτος έδωσε την άδεια. […] Ήρθε επίσης και ο Νικόδημος, αυτός που την πρώτη φορά είχε πάει νύχτα να συναντήσει τον Ιησού […]

Η Αποκαθήλωση (Rogier van der Weyden)

Στο μέρος όπου σταυρώθηκε ο Ιησούς ήταν ένας κήπος, και μέσα στον κήπο ένα καινούριο μνήμα, όπου κανένας δεν είχε ακόμη ταφεί. Επειδή λοιπόν ήταν παραμονή της γιορτής των Ιουδαίων και το μνήμα ήταν κοντά, ενταφίασαν τον Ιησού εκεί.»

«Όταν ο Ιωσήφ μαζί με τον Νικόδημο κατέβασε από το ξύλο εσένα, που φοράς σαν ιμάτιο το φως, και σε είδε νεκρό, γυμνό και άταφο, αναλαβών θρήνο γεμάτο συμπάθεια και κλαίοντας έλεγε: […]Πώς να σε κηδεύσω, Θεέ μου; Ή πώς να σε τυλίξω σε σεντόνια; Με ποια τραγούδια θα ψάλλω κατά την εκφορά σου, ευσπλαχνικέ Κύριε; Δοξολογώ τα πάθη σου, απευθύνω ύμνους στην ταφή σου μαζί με την Ανάστασή σου, κραυγάζοντας: Κύριε, δόξα σοι.»

Απόσπασμα από το Δοξαστικό του Εσπερινού της Μ. Παρασκευής (Ερμηνευτική απόδοση στη Δημοτική: Ιερά Μητρόπολη Καισαριανής, Βύρωνος και Υμηττού)

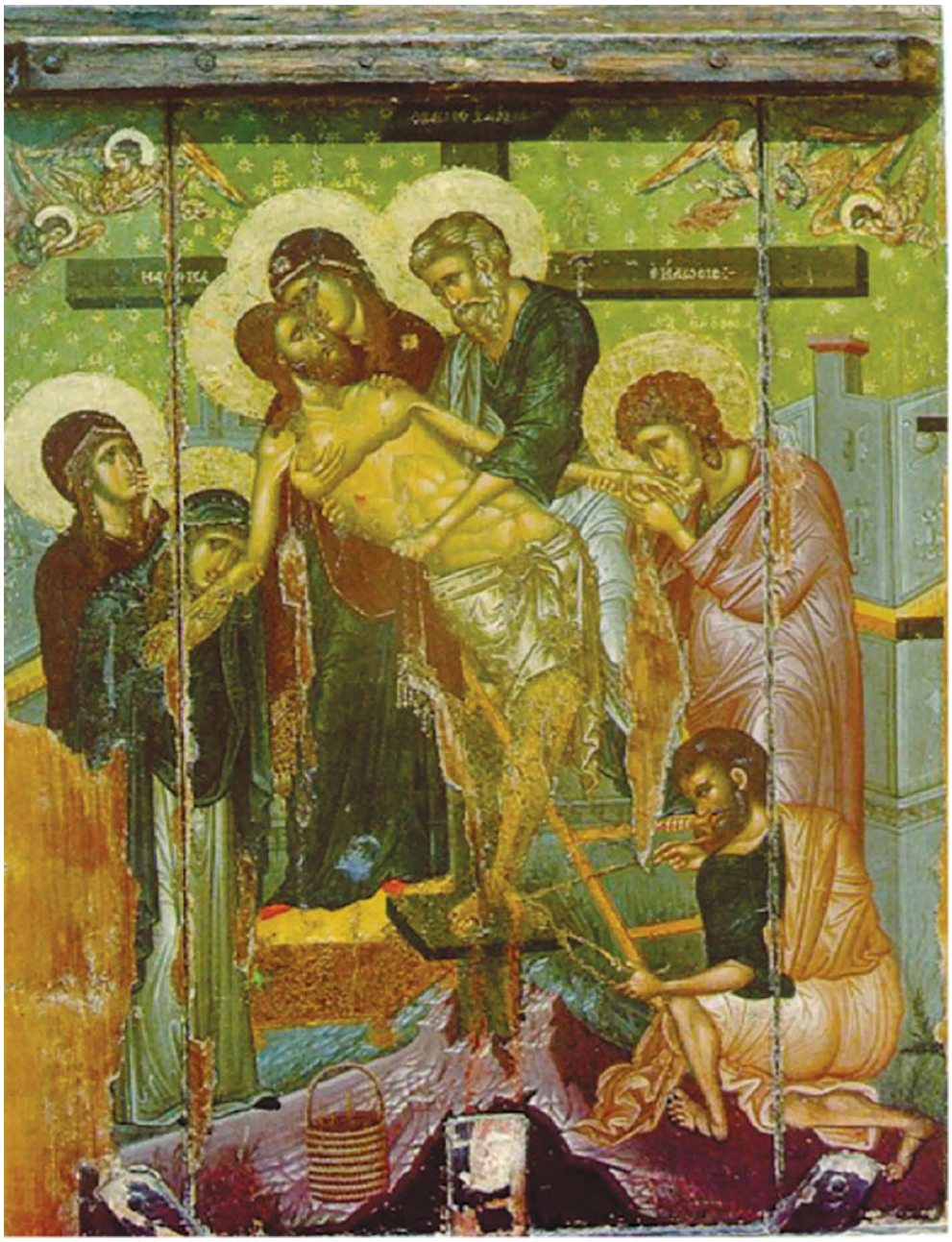

Η Αποκαθήλωση και η Ταφή του Κυρίου. Egbert-Codex (Reichenauer Schule, Γερμανία, 10ος αι.)

Ο Χριστός, ως άνθρωπος, αφήνει την τελευταία Του πνοή πάνω στον σταυρό, λέγοντας «Τετέλεσται». Λίγο μετά, αναλαμβάνουν την ταφή Του ο Ιωσήφ από την Αριμαθαία και ο Νικόδημος. Πρόκειται για λόγιους, σεβαστές προσωπικότητες, και μάλιστα από τα υψηλά κοινωνικά στρώματα της ιουδαϊκής κοινωνίας. Είναι όμως συγχρόνως και μαθητές του Χριστού, οι οποίοι δεν παρουσιάζονταν μαζί Του κατά τη δημόσια δράση Του, διότι φοβούνταν τις αντιδράσεις των συμπατριωτών τους.

Η συγκινητική τους πράξη αποκαλύπτει το «άλλο» πρόσωπο του ιουδαϊκού λαού: δεν είναι μόνον όσοι φώναζαν «ἆρον ἆρον, σταύρωσον αὐτόν» (Ιω 19,15)· υπάρχουν και κάποιοι άλλοι μεταξύ των Ιουδαίων, οι οποίοι, με καθαρή και ειλικρινή καρδιά, αποδέχονται το μήνυμα του Χριστού για τον ερχομό του καινούριου κόσμου της Βασιλείας του Θεού· κι έχοντας μάτια που μπορούν να «δουν» αληθινά, αναγνωρίζουν στο πρόσωπο του Ιησού τον αναμενόμενο Μεσσία.

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α' Εκκλησιαστικού Γυμνασίου (υπό έκδοση), σσ. 191-192.

Η Αποκαθήλωση (Ιερός Ναός Αγίας Μαρίνας, Καλοπαναγιώτης, Κύπρος, 14ος αι.)

ii. «Η Μαρία από τα Μάγδαλα: Μαρτυρία της Ανάστασης στον κήπο – «μή μου ἅπτου» (Ιω 20, 11-18)

«Και αν ο Χριστός δεν έχει αναστηθεί, τότε το κήρυγμά μας είναι χωρίς νόημα, το ίδιο και η πίστη σας. […] Η αλήθεια όμως είναι πως ο Χριστός έχει αναστηθεί, κάνοντας την αρχή για την ανάσταση όλων των νεκρών».

(Α. Κορ 15, 14-21)

«μή μου ἅπτου» Αγιογραφείο του Ιερού Μετοχίου Ορμύλιας

«Πριν καλοξημερώσει
η Μαριάμ με τις άλλες γυναίκες,
που είχαν πάει και είχαν βρει τον
λίθο
μακριά από το Μνήμα
κυλισμένο,
άκουσαν από τον Άγγελο να τους
λέει:
Εκείνον,
που προαιώνια είναι μέσα στο
φως
τι ψάχνετε να τον βρείτε
ανάμεσα στους νεκρούς
σαν να 'ταν κανείς άνθρωπος;
Κοιτάξτε τα νεκρικά Του σάβανα·
τρέξτε κι ολόγυρα στον κόσμο
να κηρύξετε,
ότι αναστήθηκε ο Κύριος
και με το θάνατό Του
θανάτωσε οριστικά τον θάνατο·
γιατί Αυτός είναι ο Υιός του Θεού,

που σώζει το γένος των ανθρώπων».

Η Υπακοή, Ήχος δ'
Από τον Όρθρο της Αγίας και Μεγάλης Κυριακής του Πάσχα (Ερμηνευτική απόδοση στη Δημοτική:
Ιερά Μητρόπολη Καισαριανής, Βύρωνος και Υμηττού)

«Η Μαρία όμως στεκόταν έξω κοντά στον τάφο κι έκλαιγε. Καθώς λοιπόν έκλαιγε, έσκυψε να δει μέσα στο μνήμα, και βλέπει δύο αγγέλους ντυμένους στα λευκά, να κάθονται εκεί που βρισκόταν πριν το σώμα του Ιησού [...] Της λένε τότε εκείνοι: “Γυναίκα, γιατί κλαις;”. “Πήραν τον Κύριό μου”, τους λέει αυτή, “και δεν ξέρω πού τον έβαλαν”.

Ὁ Χριστός φανερούμενος ταῖς μυροφόροις

Και καθώς τα είπε αυτά, γύρισε προς τα πίσω και βλέπει τον Ιησού να στέκεται όρθιος [...] Της λέει εκείνος: “Γυναίκα, γιατί κλαις; Ποιον ζητάς;”. Εκείνη νόμισε πως ήταν ο κηπουρός και του λέει: “Κύριε, αν τον σήκωσες εσύ, πες μου πού τον έβαλες, κι εγώ θα τον πάρω από ’κει”. Της λέει ο Ιησούς: “Μαρία!” [...] “Μη μ’ αγγίζεις”, της λέει ο Ιησούς, “γιατί δεν ανέβηκα ακόμα στον Πατέρα”».

Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης αναφέρει ότι ο τόπος, όπου ο Χριστός προδόθηκε, σταυρώθηκε και ενταφιάστηκε, ήταν ένας κήπος. Μήπως αυτό μας θυμίζει κάτι από τις πρώτες ενότητες του βιβλίου μας; Πού βρίσκονταν οι Πρωτόπλαστοι πριν το προπατορικό αμάρτημα; Στον κήπο της Εδέμ· εκεί η Εύα συναντά το φίδι, και η συνομιλία της αυτή γίνεται η αφορμή να φύγει απ' τον παράδεισο μαζί με τον Αδάμ και η ζωή τους να γεμίσει με πόνο και στενοχώρια.

Από την άλλη πλευρά, έχουμε μια «παρόμοια» ιστορία: μια γυναίκα, η Μαρία η Μαγδαληνή, συναντά τον αναστημένο Κύριο σ' ένα κήπο· και η συνομιλία μαζί Του γίνεται αιτία για ένα νέο ξεκίνημα, για να γεμίσει η ζωή όλων

με χαρά, ειρήνη και ελπίδα: Χριστός ανέστη! Ο Χριστός νικά τον θάνατο. Η ανθρώπινη φύση Του είναι πλέον διαφορετική. Για να μπορέσει η Μαρία η Μαγδαληνή να το κατανοήσει αυτό, ο Χριστός τής λέει: «Μη μ' αγγίζεις». Ο Ιησούς μετά την Ανάσταση έχει ένα σώμα δοξασμένο!

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α' Εκκλησιαστικού Γυμνασίου (υπό έκδοση), σελ. 193.

Η εμφάνιση του Ιησού στη Μαρία Μαγδαληνή μετά την Ανάσταση (Alexander Andreyevich Ivanov)

iii. «Από το μνήμα το κενό στους δρόμους του κόσμου»: Το μήνυμα της Ανάστασης ως κέντρο της σωτηρίας (Μκ 16, 1-8)

«Όταν πέρασε το Σάββατο, η Μαρία η Μαγδαληνή και η Μαρία η μητέρα του Ιακώβου, και η Σαλώμη, αγόρασαν αρώματα, για να πάνε

ν’ αλείψουν το σώμα του Ιησού. Ήρθαν στο μνήμα πολύ πρωί την επομένη του Σαββάτου, μόλις ανέτειλε ο ήλιος.

Κι έλεγαν μεταξύ τους: “Ποιος θα μας κυλήσει την πέτρα από την είσοδο του μνήματος;” Γιατί ήταν πάρα πολύ μεγάλη. Μόλις όμως κοίταξαν προς τα ’κει, παρατήρησαν ότι η πέτρα είχε κυλήσει από τον τόπο της. Μόλις μπήκαν στο μνήμα, είδαν ένα νεαρό με λευκή στολή να κάθεται στα δεξιά, και τρόμαξαν.

Αυτός όμως τους είπε: “Μην τρομάζετε. Ψάχνετε για τον Ιησού από τη Ναζαρέτ, τον σταυρωμένο. Αναστήθηκε. Δεν είναι εδώ. Να και το μέρος όπου τον είχαν βάλει. Πηγαίνετε τώρα και πείτε στους μαθητές του και στον Πέτρο: “Πηγαίνει πριν από σας στην Γαλιλαία και σας περιμένει· εκεί θα τον δείτε, όπως σας

το είπε”. Οι γυναίκες βγήκαν κι έφυγαν από το μνήμα γεμάτες τρόμο και δέος· δεν είπαν όμως τίποτα σε κανέναν, γιατί ήταν φοβισμένες».

(Μκ 16, 1-8)

Η Ανάσταση του Χριστού (Μονή της Χώρας, Κωνσταντινούπολη, 14ος αι.)

«Ο Χριστός αναστήθηκε από τους νεκρούς και όλος ο κόσμος γέμισε από αγαλλίαση. Κατάργησε με τον ζωοποιό του θάνατο το θάνατο και όλοι όσοι βρίσκονταν στον Άδη ελευθερώθηκαν απ' τα δεσμά του. Άνοιξε τον Παράδεισο και τον έκανε προσιτό σε όλους. Πόσο, αλήθεια, μεγάλο βάθος, που δεν μπορεί να κατανοηθεί! Πόσο μεγάλο ύψος, που δεν μπορεί να μετρηθεί! Πόσο φρικτό μυστήριο, που υπερβαίνει τη δύναμη του νου! Υμνούν οι άγγελοι, επειδή ευφραίνονται για τη σωτηρία μας. Χαίρονται οι προφήτες βλέποντας να εκπληρώνονται οι προφητείες τους. Όλη η κτίση εορτάζει μαζί μας γιατί ξημέρωσε γι' αυτήν ημέρα σωτήρια, έλαμψε πάλι ο ήλιος της δικαιοσύνης».

Θεόδωρος Στουδίτης

«Άξαφνα, ο θάνατος παύει να αποτελεί μια "φυσιολογική" κατάσταση, και φαντάζει σαν κάτι αλλότριο, αφύσικο, διεστραμμένο κι αποτρόπαιο. Αναγνωρίζεται ως εχθρός: "Έσχατος εχθρός καταργείται ο θάνατος"».

Σμέμαν Αλ., Έσχατος εχθρός καταργείται ο θάνατος

«Ελάτε να πάρετε φως από το φως που δεν δύει ποτέ»

182 / 104 - 105

iv. Η εμφάνιση του Αναστάντος Χριστού στον δύσπιστο Θωμά και σε εφτά μαθητές (Ιω 20, 25 - 21,12)

«Έπειτα λέει στον Θωμά: “Φέρε εσύ το δάχτυλό σου εδώ και δες τα χέρια μου, και φέρε το χέρι σου και βάλ’ το στην πλευρά μου. Και μην αμφιβάλλεις, αλλά πίστευε”. Ο Θωμάς τού αποκρίθηκε: “Εσύ είσαι ο Κύριός μου και ο Θεός μου”. [...] Αργότερα ο Ιησούς εμφανίσθηκε πάλι στους μαθητές στην όχθη της λίμνης Τιβεριάδας. [...] Τους λέει ο Ιησούς: “Φέρτε από τα ψάρια που πιάσατε τώρα”. [...] Τους λέει ο Ιησούς: “Ελάτε να φάτε”. Και κανείς από τους μαθητές δεν τολμούσε να τον ρωτήσει, “εσύ ποιος είσαι;” γιατί ήξεραν πως είναι ο Κύριος».

Η δυσπιστία του Αποστόλου Θωμά (Caravaggio)

Η εμφάνιση του αναστημένου Ιησού στους μαθητές στη λίμνη της Τιβεριάδας

Ο αναστημένος Κύριος εμφανίζεται στους μαθητές Του. Και οι μαθητές τον αντικρίζουν με τα ίδια τους τα μάτια, ολοζώντανο.

Και τούτο είναι απαραίτητο, γιατί αυτοί κατόπιν θα πρέπει να διακηρύξουν ότι η Ανάσταση του Χριστού δεν είναι ένα ψέμα, αλλά ένα αληθινό γεγονός! Δεν βλέπουν κάποιο φάντασμα, ούτε και είναι μια ψευδαίσθηση η συνάντηση μαζί Του· το σώμα Του είναι ανθρώπινο σώμα, αληθινό· είναι όμως ταυτόχρονα και κάτι διαφορετικό: σώμα αναστημένο και δοξασμένο, σώμα που δεν το φθείρει ο χρόνος, σώμα που δεν το δεσμεύει ο χώρος.

Ο Ιησούς προτρέπει τον δύσπιστο Θωμά να διαπιστώσει με τα ίδια του τα χέρια και να πειστεί ότι βρίσκεται μπροστά στον σταυρωμένο και αναστημένο Χριστό. Σε κάποια μεταγενέστερη εμφάνισή Του στους μαθητές, στη λίμνη Τιβεριάδα, ο Ιησούς τούς καλεί να φάνε όλοι μαζί από τα ψάρια που έχουν

πιάσει. Βέβαια, υπάρχει και μία άλλη πλευρά: τον αναστημένο Ιησού δεν τον αντιλαμβάνονται όλοι· ακόμα και οι ίδιοι οι μαθητές Του αρχικά δεν Τον αναγνωρίζουν, ενώ στη συνέχεια αντιλαμβάνονται ποιος είναι.

Χριστός ανέστη!
Από τα χείλη μικρών παιδιών
(φωτογραφική συλλογή Α.Σ.)

Ο αναστημένος Χριστός αποκαλύπτεται στην ανθρωπότητα· είναι ολοζώντανος! Όμως, μπορούν να

τον «δουν» όσοι πιστεύουν σ' αυτόν, όσοι έχουν μάτια και καρδιά «ανοιχτή» στον Θεό.

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου / Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α' Εκκλησιαστικού Γυμνασίου **(υπό έκδοση), σσ. 194-196.**

Χριστός ανέστη! Αληθώς ανέστη!

ν. Η Ανάληψη του Χριστού (Λκ 24, 50-53)

Σαράντα ημέρες μετά την Ανάστασή Του, ο Χριστός ευλογεί τους μαθητές Του και ανεβαίνει στον ουρανό. Πρόκειται για το σπουδαίο γεγονός της Ανάληψης του Κυρίου. Θα διερωτηθούμε όμως: γιατί είναι σπουδαίο; Βλέπουμε ότι ο Χριστός αποχωρίζεται τους μαθητές Του. Οι μαθητές όμως πώς αντιδρούν; Ας διαβάσουμε το παρακάτω κείμενο και ας βγάλουμε ορισμένα συμπεράσματα:

«Κατόπιν τους οδήγησε έξω από την πόλη ως τη Βηθανία, σήκωσε τα χέρια του και τους ευλόγησε. Καθώς τους ευλογούσε, άρχισε ν' απομακρύνεται απ' αυτούς και ν' ανεβαίνει στον ουρανό. Αυτοί τότε, αφού τον προσκύνησαν, γύρισαν στην Ιερουσαλήμ με μεγάλη χαρά, και έμεναν

συνεχώς στο ναό υμνολογώντας και δοξολογώντας τον Θεό. Αμήν».

«Ήμουν εγώ που σε μετέφερα στην αγκαλιά μου»

Μια νύχτα, κάποιος άνδρας, είδε ένα όνειρο.
Ονειρεύτηκε, ότι περπατούσε με το Χριστό σε μία όμορφη παραλία.

Μπροστά του, ψηλά στον ουρανό σαν σε οθόνη κινηματογράφου, έβλεπε σκηνές από τη ζωή του ενώ κοιτάζοντας πίσω στην αμμουδιά, έβλεπε το ζευγάρι από τα ίχνη που άφηναν οι πατημασιές τους στην υγρή άμμο.
Ωστόσο σε κάποια σημεία της άμμου υπήρχαν μόνο οι δικές του πατημασιές.

Παρατήρησε μάλιστα ότι αυτό συ-
νέβαινε
όταν στην οθόνη του ουρανού
προβάλλονταν
οι πιο δύσκολες στιγμές της ζωής
του...
Αυτό τον παραξένεψε ιδιαίτερα,
καθώς δεν μπορούσε να καταλά-
βει πώς ο Χριστός τον εγκατέλειπε
σε αυτές τις στιγμές της δοκιμασί-
ας...

Ρώτησε τον Κύριο για αυτό λέγο-
ντας…
Κύριε, υποσχέθηκες πως αν αφιέ-
ρωνα τη ζωή μου σ' Εσένα,
ποτέ δεν θα με εγκατέλειπες.

Πού ήσουν όταν σε χρειαζόμουν
περισσότερο, πάνω στο μονοπάτι
της ζωής μου;

Και ο Κύριος απάντησε…
Παιδί μου, ποτέ δε σε εγκατέλειψα.
Όταν έβλεπες ένα ζεύγος πατημα σιών στην άμμο,
ήμουν εγώ που σε μετέφερα στην αγκαλιά μου...

Το κείμενο με διαφορετικό τίτλο έχει αντληθεί από την παρακάτω πηγή: http://users.sch.gr/aiasgr/Ihsous_Xristos/Istories_tou_Ihsou/Istories_tou_Ihsou_Xristou_01.htm

Βήματα στην άμμο… μαζί με τον Χριστό

Η στιγμή του αποχωρισμού πάντοτε προκαλεί συναισθήματα θλίψης. Ωστόσο, οι μαθητές του Χριστού, την ημέρα της Ανάληψής Του, νιώθουν μεγάλη χαρά. Γιατί άραγε; Διότι ο Χριστός, στ' αλήθεια, δεν φεύγει από κοντά τους! Άλλωστε, ο ίδιος δηλώνει κατηγορηματικά: «εγώ θα είμαι μαζί σας πάντα» (Μτ 28.20).

Ο Χριστός εγκαινιάζει και προσφέρει έναν καινούριο τρόπο της παρουσίας Του ανάμεσα σε όλους τους ανθρώπους· ανεβαίνει στον ουρανό, για να ενώσει τον ουρανό με τη γη. «Ανεβάζει» στον ουρανό τον άνθρωπο και τη γη, έτσι ώστε να μην υπάρχει μεταξύ τους κανένα διαχωριστικό χάσμα· και για να είναι ο Θεός πάντοτε μαζί μας! Με την Ανάληψη του Χριστού όλος ο κόσμος και όλη η ανθρωπότητα

αποκτούν τη δυνατότητα να ζήσουν μαζί με τον Θεό και να γευτουν τη χάρη Του.

Πηγή: Σωτήριος Δεσπότης / Νικόλαος Παύλου/ Αθανάσιος Στογιαννίδης, Θέματα από την Αγία Γραφή. Α' Εκκλησιαστικού Γυμνασίου (υπό έκδοση), σελ. 197.

Η Ανάληψη του Χριστού

Προτάσεις για εργασίες και δραστηριότητες στην τάξη

1. Μελετήστε το κείμενο Μκ 16, 1-8 για την Ανάσταση. Σκεφτείτε τα συναισθήματα των μαθητών που είδαν το κενό μνημείο και τον άγγελο. Μπείτε στη θέση τους για μια στιγμή και κάντε μια σκέψη (σε πρώτο πρόσωπο), όπως ενδεχομένως θα σκεφτόντουσαν.
2. Μελετήστε την εικόνα της Ανάστασης. Προσπαθήστε να ανακαλύψετε μέσα σε αυτή όσα αναφέρει το κείμενο του Θεόδωρου Στουδίτη, που παρατίθεται ακριβώς μετά την εικόνα αυτή.
3. Με αφετηρία την εικόνα της αφής του αγίου φωτός και το κείμενο που ακολουθεί, συζητήστε με τον/την διπλανό/ή

σας και έπειτα στην ολομέλεια της τάξης το παρακάτω ερώτημα: Για ποιους λόγους η Ανάσταση είναι αιτία χαράς για τους Χριστιανούς;

4. Ακούστε τον ύμνο «Αναστήτω ο Θεός» από το CD: Βασίλης Χατζηνικολάου, «Τα μπλουζ της ψυχής μου. Βυζαντινά ακούσματα στον 21ο αιώνα». Στη συνέχεια συντάξτε μια λίστα με 10 λέξεις ή φράσεις, οι οποίες εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά σας για τον ύμνο που ακούσατε. Κατόπιν, ακούστε για δεύτερη φορά τον ίδιο ύμνο. Έπειτα, συμπληρώστε και εμπλουτίστε τη λίστα που ήδη έχετε φτιάξει.

ΠΗΓΕΣ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

"Οι διαδικτυακές πηγές προσπε-
λάστηκαν το 2020 στο πλαίσιο της
άντλησης του εποπτικού υλικού."

Δ΄ Θεματική Ενότητα

Εισαγωγική Εικόνα Θεματικής Ενότητας:
Ο Χριστός φέρων τον Σταυρόν (Δομήνικος Θεοτοκόπουλος)
https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4830763

11η Διδακτική Ενότητα

– Ο Χριστός ενώπιον του Πιλάτου, Duccio di Buoninsegna (1308--1311), Museo dell'Opera del Duomo, Σιένα, Ιταλία. https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=150328
– Brighton Pier Snub23 Orticanoodles, 2007

12η Διδακτική Ενότητα

– Ο Ζαχαρίας και η Ελισάβετ με τον μικρό Ιωάννη & Ευαγγελισμός του Ζαχαρία. http://www.saint.gr/2352/saint.aspx
– Ευαγγελισμός της Θεοτόκου, έργο του Αντρέι Ρουμπλιώφ. https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%85%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%98%CE%B5%CE%BF%CF%84%CF%8C%CE%BA%CE%BF%CF%85
– Ο αυτοκράτορας της Ρώμης Οκταβιανός Αύγουστος. https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%BA%CF%84%CE%B1%CE%B2%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CF%8C%CF%82_%CE%91%CF%8D%CE%B3%CE%BF%CF%85%CF%

83%CF%84%CE%BF%CF%82

– Η γέννηση του Χριστού (Herrad von Landsberg Hortus Deliciarum). https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=31441189

– Η περιτομή του Χριστού, Απεικόνιση στο Μηνολόγιο του Βασιλείου Β΄ (Βατικανό). https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AE_%CF%84 %CE%BF%CF%85_%CE%99%CE%B7%CF%83%CE%BF%CF%8D

– Η Υπαπαντή του Χριστού. https://www.pemptousia.gr/wp-content/uploads/2016/01/2_Feb_2_Ypapanti.jpg

– Εσωτερική άποψη από τον Ναό της Γεννήσεως στη Βηθλεέμ. Εδώ απεικονίζεται το μέρος όπου, σύμφωνα με την παράδοση, γεννήθηκε ο Χριστός.

https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=1508454

– Ο Συμεών ο Θεόδοχος βαστάζει τον Χριστό στην αγκαλιά του. https://www.ekklisiaonline.gr/wp-content/uploads/2020/01/%CE%97%CE%A5%CE%A0%CE%91%CE%A0%CE%91%CE%9D%CE%A4%CE%97.jpg

– Η προσκύνηση των Μάγων. Χριστιανικό και Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών. http://www.byzantinemuseum.gr/el/search/?bxm=13158

– Ο Ιησούς μετανάστης στην Αίγυπτο. Στο Θερμός Δ. Παναγάκης Αντ. Βούκανου Μ. Μαστρομιχαλάκη Αγγ.(2012). Θρησκευτικά Δ΄ Δημοτικού. Η πορεία μας στη ζωή. Αθήνα: ΟΕΔΒ

– Η προσκύνηση των μάγων (Pietro Perugino) https://commons.wikimedia.org/w/index.

php?curid=3828495

– Ο Χριστός αποχωρίζεται τους μαθητές του, Ντούτσιο ντι Μπουονινσένια, 1308-1311, Museo dell'Opera del Duomo, Σιένα, Ιταλία
– Επί του Όρους Ομιλία (Matthäus-Kirche, Kopenhagen). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sankt_Matthaeus_Kirke_Copenhagen_altarpiece_detail1.jpg
– Ιησούς Χριστός, Αντώνιος Φίκος, 2016
– Εμβλέψατε εις τα πετεινά του ουρανού, Αντώνιος Φίκος, 2010

13η Διδακτική Ενότητα

– Ο σπλαχνικός πατέρας, Μαρκ Σαγκάλ, 1975-1976
– Ο Χριστός και η Σαμαρείτισσα, Margherita Pavesi Mazzoni
– Ο Ιησούς και ο Ζακχαίος (Elena Cherkasova)

– Η εκδίωξη των εμπόρων από τον Ναό (Δομήνικος Θεοτοκόπουλος). https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=3373066

14η Διδακτική Ενότητα

– Ο Ιησούς θεραπεύει τον τυφλό (Duccio di Buoninsegna, 1311), Εθνική Πινακοθήκη του Λονδίνου. https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=15495011
– Η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού (Δομήνικος Θεοτοκόπουλος). https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=3677585

15η Διδακτική Ενότητα

– Ο Νιπτήρας (Giotto di Bondone, 14ος αι.). Παρεκκλήσιο Σκροβένι, Πάδοβα. https://commons.wikimedia. org/wiki/File:Washing_of_the_Feet__Capella_dei_Scrovegni__Padua_2016.jpg

– Ο Ιερός Νιπτήρας. https://xfd.gr/keimena/%CE%B5%CE%BF%CF%81%CF%84%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B9%CE%BF/epikairaeortologika/%CE%BF-%CE%B9%CE%B5%CF%81%CF%8C%CF%82%CE%BD%CE%B9%CF%80%CF%84%CE%AE%CF%81/

– «Σώμα Χριστού μεταλάβετε». (Ο τίτλος δόθηκε από τον επιμελητή του παρόντος βιβλίου). https://poimin.gr/somakeemachristouenasigklonistikosigchronothavmastintevan/

– Ο Νιπτήρας, ψηφιδωτό (Μονή Οσίου Λουκά: Καθολικό. Νάρθηκας). http://www.apostolikidiakonia.gr/gr_main/catehism/theologia_zoi/art/Boiotia/images/Xristianiki_Boiotia_7.jpg

– Ο Μυστικός Δείπνος (Μιχαήλ Δαμασκηνός, 16ος αι. μ.Χ.).

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:%CE%9C%CE%B9%CF%87%CE%B1%CE%AE%CE%BB_%CE%94%CE%B1%CE%BC%CE%B1%CF%83%CE%BA%CE%B7%CE%BD%CF%8C%CF%82_%CE%9C%CF%85%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%94%CE%B5%CE%AF%CF%80%

– **Η διαπραγμάτευση του Ιούδα με τους αρχιερείς (Duccio di Buoninsegna).**
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Duccio_di_Buoninsegna__Pact_of_Judas__WGA06789.jpg

– **Ο διαμερισμός των ιματίων του Χριστού (Δομήνικος Θεοτοκόπουλος), Τολέδο, Καθεδρικός Ναός.**
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:El_Expolio,_por_El_Greco.jpg

– Το φιλί του Ιούδα (Ιερά Μονή Βατοπαιδίου). http://www.diakonima.gr/2015/04/09/%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%B7%CF%80%CE%AD%CE%BC%CF%80%CF%84%CE%B7%CE%BF%CE%BC%CF%85%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CF%80%CE%BD%CE%BF%CF%823/
– Η άρνηση του Πέτρου (Caravaggio, 1610). Νέα Υόρκη, Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Denial_of_Saint_PeterCaravaggio_(1610).jpg
– Ecce Homo (Antonio Ciseri). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Eccehomo1.jpg
– Σταυρός: ο φύλακας της οικουμένης. https://poimin.gr/wpcontent/uploads/2014/08/stauros2.jpg

Ε΄ Θεματική Ενότητα

Εισαγωγική Εικόνα Θεματικής Ενότητας: Ο Σταυρός του Χριστού στην κορυφή του Άθωνα.
https://poimin.gr/opoustavrosekito-fos/

16η Διδακτική Ενότητα

– **Η ελπίδα των ανθρώπων για μια ιδανική κοινωνία.**
http://eleftheriahtipota.blogspot.gr/2010/05/blogpost_25.html
– **Έναστρη νύχτα (van Gogh).**
https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=9860
– **Αφίσα για την ταινία του Charlie Chaplin "The Great Dictator" (= «ο Μεγάλος Δικτάτωρ)». By United Artists Heritage Auctions. Cropped from the original, lightly retouched.**

https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=85407881

17η Διδακτική Ενότητα

– Η Αποκαθήλωση και η Ταφή του Κυρίου (Egbert-Codex, Reichenauer Schule, Γερμανία, 10ος αι.).
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Codex_Egberti_fol._85v.jpg
– Η Αποκαθήλωση (Rogier van der Weyden, 15ος αι.).
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:El_Descendimiento,_by_Rogier_van_der_Weyden,_from_Prado_in _Google_Earth.jpg
– Η Αποκαθήλωση (Ιερός Ναός Αγίας Μαρίνας, Καλοπαναγιώτης, Κύπρος, 14ος αι.).
http://kypros.org/Byzantine/010.htm
– «μή μου ἅπτου». Φορητή εικόνα του 1985. Αγιογραφείο του Ιερού Μετοχίου Ορμύλιας.

http://www.diakonima.gr/2010/04/18/%CE%B3%CE%B9%CE%B1%CF%84%CE%AF-%CE%BF-%CE%BA%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%BF%CF%82-%CE%B1%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%B5%CF%8D%CE%B5%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BC%CE%B1%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CE%BD%CE%B1/

– Ὁ Χριστὸς φανερούμενος ταῖς μυροφόροις. https://www.ekklisiaonline.gr/wp-content/uploads/2017/04/moirofores-emfanis-iihsou-1200x807.jpg

– Η εμφάνιση του Ιησού στη Μαρία Μαγδαληνή μετά την Ανάσταση (Alexander Andreyevich Ivanov, 18061858). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alexander_Ivanov_-_Christ%27s_Appearance_to_

Mary_Magdalene_after_the_Resurrection__Google_Art_Project.jpg

– **Η δυσπιστία του Θωμά (Caravaggio).** https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Le_Caravage__L%27incr%C3%A9dulit%C3%A9_de_Saint_Thomas.jpg%

– **Η εμφάνιση του αναστημένου Ιησού στους μαθητές στη λίμνη της Τιβεριάδας (Ο τίτλος δόθηκε από τον επιμελητή του παρόντος βιβλίου).** https://www.pemptousia.gr/wp-content/uploads/2016/04/Tiberiada_mesa.jpg

– **Η Ανάσταση, τοιχογραφία στη Μονή της Χώρας.** http://selides istorias.webnode.gr/%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%B7%CF%

83%CF%87%CF%89%CF%81%CE%B1%CF%83/

– «Ελάτε να πάρετε φως από το φως που δεν δύει ποτέ». Στο http://www.newsbeast.gr/tag/patriarxisierosolumwntheofilos
– Χριστός ανέστη! https://www.dogma.gr/diafora/giati-tsougkrizoumekokkinaavgato-pascha/25567/
– Χριστός ανέστη, από τα χείλη μικρών παιδιών! Φωτογραφική συλλογή Α.Σ.
– Ήμουν εγώ που σε μετέφερα στην αγκαλιά μου». (Ο τίτλος δόθηκε από τον επιμελητή του παρόντος βιβλίου). Το κείμενο με διαφορετικό τίτλο έχει αντληθεί από την παρακάτω πηγή: http://users.sch.gr/aiasgr/Ihsous_Xristos/Istories_tou_Ihsou/Istories_tou_Ihsou_Xristou_01.htm

– Η Ανάληψη του Χριστού. https://www.goarch.org/ascension
– «Βήματα στην άμμο… μαζί με τον Χριστό» (Ο τίτλος δόθηκε από τον επιμελητή του παρόντος βιβλίου). http://www.imartis.gr/%CF%80%CE%BD%CE%B5%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%A E%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B4%CE%B1/item/%CE%BF%CE%B9%CF%80%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%AD%CF%82.html

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δ΄ Θεματική Ενότητα:

Ο Θεός γίνεται άνθρωπος: Το πιο συγκλονιστικό γεγονός της ιστορίας του ανθρώπου 5

11. Γνώμες των ανθρώπων για τον Ιησού Χριστό..... 8

12. Ποιος είναι ο Ιησούς Χριστός; 32

13. Ο Ιησούς Χριστός διδάσκει και φανερώνει έναν νέο τρόπο ζωής 74

14. Ο Ιησούς Χριστός φανερώνει με

σημεία έναν καινούριο κόσμο 100

15. Ο Ιησούς Χριστός προσφέρει τη ζωή Του… για να ζήσει ο άνθρωπος..... 123

Ε΄ Θεματική Ενότητα:

Ο Θεός γίνεται άνθρωπος: Το πιο συγκλονιστικό γεγονός της ιστορίας του ανθρώπου 145

16. Η ανάγκη να αλλάξει ο κόσμος 147

17. Μια νέα αρχή… από τον Τάφο τον κενό 165

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.